№61 (1624)
Пятніца, 4 красавіка 2003 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць —
5 разоў у тыдзень
Кошт свабодны.

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...
Якуб Колас

E-mail: nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Надвор'е

Сёння ўдзень чакаецца: у Мінску — +1...+3, уначы — -4...-6, у Віцебску — 0...+2, уначы — -3...-5, у Брэсце — +4...+6, уначы — -1...-3, у Гомелі — +5...+7, уначы — -1...-3, у Гродне — +4...+6, уначы — -1...-3, у Магілёве — +1...+3, уначы — -3...-5. Па ўсёй тэрыторыі краіны воблачна. У Мінскай, Віцебскай, Брэсцкай, Гродзенскай абласцях без ападкаў, у Гомельскай — дождж, у Магілёўскай — снег. Вецер паўночна-заходні, 2–5 м/с.

www.meteo.by

Пейджинговую связь редакции обеспечивает
МОБИЛКОМ
пейджинг-система
(017) 209-45-45
(017) 209-45-55

Долой тиранов!

14 активистов незарегистрированного движения "ЗУБР" провели вчера в Минске возле американского посольства акцию "Долой тиранов!".

"Зубры" заявили о своей поддержке усилий международной коалиции по освобождению иракского народа от диктатуры. Участники акции держали в руках плакаты на белорусском, английском и русском языках: "Хусейн должен уйти!", "Долой тиранию!", "Америка, мы с тобой!", "Свободу Ираку!".

По окончании акции большинство ее участников были задержаны сотрудниками спецслужб и милиции. Следует заметить, что участников акции и журналистов задерживали не возле посольства США, а в других районах города. Увозили людей на микроавтобусе с номером 9594 РН и автомобиле ВАЗ-2109 с номером 7004 РН.

www.charter97.org

Больше половины опрошенных не определились...

"За кого Вы отдали бы свой голос, если бы сегодня в Беларуси проходили президентские выборы?" — с таким вопросом обратились к жителям города Минска социологи службы "Зеркало" информационной компании БелаПАН в ходе опроса, проведенного 28—30 марта текущего года.

12 процентов респондентов заявили, что готовы отдать свои голоса Александру Лукашенко (для сравнения: в ноябре 2002 года таковых насчитывалось 10 процентов). 1 процент опрошенных предложил кандидатуру Владимира Гончарика — бывшего председателя Федерации профсоюзов Беларуси, единого кандидата от демократических сил на последних президентских выборах. И около 1 процента избирателей готовы проголосовать за лидера Либерально-демократической партии Сергея Гайдукевича. Кандидатуры других возможных претендентов на пост президента Беларуси в анкету вписывались реже.

По 10 процентов опрошенных минчан в случае президентских выборов готовы голосовать против всех кандидатов или вообще не идти на выборы. 3 процента респондентов пошли бы на выборы с целью испортить бюллетень. Большинство же избирателей (61 процент) не дали содержательных ответов на предложенный вопрос.

Для сравнения: рейтинг доверия президента России Владимира Путина, по данным мартовского экспресс-опроса Всероссийского центра изучения общественного мнения, проведенного среди граждан России, составил 51 процент.

Леонид МИХЕЙЧИКОВ.

Жонкі дыпламатаў упадабалі Оршу

Зноў, ужо ў другі раз, жонкі акрэдытаваных у Беларусі замежных дыпламатаў наведалі Оршу.

Трывалая цікавасць свецкіх дам да сціплага горада на Дняпры тлумачыцца не толькі традыцыйнай гасціннасцю нашай правінцыі, але і жаданнем іншаземак танна набыць прыгожыя і дабротныя вырабы аршанскіх прамысловых прадпрыемстваў, якіх за межамі Беларусі амаль няма.

Для жонак дыпламатаў арганізавалі дэманстрацыю адзення з тканін Аршанскага льнокамбіната. Частка мадэляў была хутка раскуплена высокімі госцямі.

Не з пустымі рукамі супругі дыпламатаў пакінулі і яшчэ дзве выставы: гарадскога Дома рамёстваў і фабрыкі мастацкіх вырабаў.

Каб неяк збалансаваць практычныя межы візіту з духоўнымі патрэбамі, жонкі дыпламатаў наведалі і музей У.Караткевіча.

Фальсіфікацыя на ніве адукацыі

Абурэнне напалам са здзіўленнем выклікала ў рэвізораў Камітэта дзяржкантролю праверка фінансава-гаспадарчай дзейнасці аддзела адукацыі Кастрычніцкага раёна Віцебска. Некаторыя структурныя падраздзяленні гэтага ведамства аказаліся ўяўнымі, існавалі толькі на паперы. Затое грашовыя выдаткі на іх утрыманне былі цалкам рэальнымі.

Кантралёрам не ўдалося адшукаць Цэнтр пазашкольнай работы і Дом піянераў, хоць яны, мяркуючы па дакументах, не толькі існавалі, але дзейнічалі і патрабавалі рэгулярнага фінансавання. Да прыкладу, на рамонт уяўнага Дома піянераў было адпушчана у 3,4 раза больш грошай, чым планавалася. Каб знайсці сродкі на гэты "ўмоўны" рамонт, аддзел адукацыі нават атрымаў крэдыт, з-за чаго ўтварылася вялікая запазыка. А каб пакрыць яе, кіраўніцтва аддзела неабгрунтавана завышала цэны за наведванне платных дзіцячых гурткоў.

Сабраныя з гурткоўцаў грошы пайшлі няведама куды, бо ў бухгалтарскіх дакументах адлюстроўваліся няпэўна. Кантралёры выявілі шмат розных фінансавых парушэнняў. У прыватнасці, зарплата, прызначаная кіраўніку аднаго гуртка, выдавалася іншаму супрацоўніку Дома піянераў.

Сяргей БУТКЕВІЧ.

ВОСТРЫ ПОГЛЯД

Зянон ПАЗЬНЯК

Вайна

Ёсць некалькі прычын вайны Амерыкі на Блізкім Усходзе. Першая — гэта стварэнне дзяржавы Ізраіль і палестына-ізраільскі канфлікт (шырэй — араба-ізраільскі канфлікт). Другая — нафта. Трэцяя — галоўная, якая вынікае з першых дзвюх, — гэта непасрэдная пагроза Злучаным Штатам, развязванне радыкальнымі групамі мусульманскага свету міжнароднай партызанска-тэрарыстычнай вайны супраць Амерыкі.

Пасля 11 верасня 2001 года (нападу тэрарыстаў-смертнікаў на Вашынгтон і Нью-Йорк і разбурэнне Сусветнага гандлёвага цэнтра) стала зразумела, што вайна Амерыкі на Блізкім Усходзе практычна непазбежная — дзеля прадухілення эскалацыі тэрарыстычнай вайны. Амерыка зразумела, што толькі сродкамі аховы, стрымлівання і абароны яна не зможа доўга і паспяхова супрацьстаяць партызанскаму тэрарызму радыкальных ісламістаў. Яна можа пацярпець у гэтай вайне, як толькі нябачны праціўнік атрымае ў свае рукі зброю масавага знішчэння. Стала зразумела, што калі не прыняць хутка рашучых мер, то нябачныя ворагі Амерыкі завалодаюць гэтай зброяй.

Знішчэнне партызанскага тэрарызму радыкальных ісламістаў Усходу і ліквідацыя пагрозы амерыканскай дзяржаве ёсць жыццёвай неабходнасцю Амерыкі. Не кажам ужо пра тое, што пастаянныя абарончыя меры каштуюць дорага і не гарантуюць ад ахвяр.

Першым чынам трэба было ліквідаваць асяродкі тэрарызму і рэжымы, якія маглі стаць базай для тэрарызму і крыніцай атрымання зброі масавага знішчэння.

З гэтай нагоды адбылася вайна з талібамі ў Афганістане. Менавіта гэта з'явілася галоўнай прычынай пачатку вайны ў Іраку (фармальна — як працяг нафтавай кувейцкай кампаніі, якую праводзіў старэйшы Буш).

Трэба ўлічыць, што Ірак не ёсць тэакратычная ісламісцкая дзяржава. Гэта ў цэлым — свецкая краіна з даволі развітай навукай і з самымі перадавымі універсітэтамі на Блізкім Усходзе (Багдад). Ірак мае інтэлектуальныя магчымасці стварыць зброю масавага знішчэння. Тым часам дыктатура Садама Хусейна — адна з самых жорсткіх у свеце. Усёпаглынаючы страх — такая пануючая атмасфера ў іракскім грамадстве.

Усе гэтыя чыннікі плюс антыамерыканізм Хусейна і стан фактычнай вайны з Амерыкай рабілі збройную інвазію ЗША ў Ірак практычна неўнікнёнай. (Няма таксама гарантый несупрацоўніцтва Аль-Каеды з Хусейнам.) Амерыка па-амерыканску рэагавала на рэальную пагрозу сваёй бяспецы.

Такая сутнасць справы. І менавіта таму прэзідэнт ЗША адзначыў, што для ваенных дзеянняў супраць рэжыму Садама Хусейна ЗША не маюць патрэбы ў згодзе Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і Савета Бяспекі ААН.

Пазіцыя Заходняй Еўропы ў гэтай вайне — тыповая для еўрапейскага палітычнага філісцерства. (Успомнім пазіцыю Чэмберлена ў дачыненнях з Гітлерам, здачу Чэхаславаччыны, Аўстрыі, Польшчы і г.д.) Гэта паводзіны нікчэмных палітыкаў, схаваныя за нібыта "гуманнай" пацыфісцкай дэмагогіяй і подлай інфармацыйнай прапагандай.

Менавіта гэтая, прымітыўна праўдападобная прапаганда Францыі і Нямеччыны (перш за ўсё) выклікала на вуліцы антываенныя шматтысячныя натоўпы абывацеляў, якім раптам стала шкада мірных іракцаў. Пры гэтым, калі адбываўся генацыд у Чэчні і рускае тэрарыстычнае войска вынішчала там мірнае насельніцтва, тады нешта не відаць было гэтых "міралюбівых" натоўпаў, нягледзячы, што і чэчэнцы, і ўсе сумленныя людзі пастаянна даводзілі інфармацыю пра генацыд у Чэчні да сусветнай грамадскасці, а ўрады ЗША і Заходняй Еўропы проста кінулі, прадалі чэчэнцаў дзеля прагматычных інтарэсаў з Расіяй. Цяпер гэтыя ахвяры масавай прапаганды пад лямант з Парыжа і Берліна масава выяўляюць сваю нянавісць да Амерыкі (якой, дарэчы, абавязаны і сваім еўрапейскім мірам, і сваім мяшчанскім дабрабытам. Я маю на ўвазе канец Другой сусветнай вайны, план Маршала, НАТО, перамогу ў "халоднай вайне" і г.д.). Нават расійскі прэзідэнт Пуцін — спраўца масавых забойстваў чэчэнцаў (і няверны прыяцель Амерыкі) — выступіў у абарону Садама Хусейна, праліваючы кракадзілавыя слёзы па ахвярах вайны. (Ужо хто б што казаў пра ахвяры і "права сілы" — толькі не Пуцін.)

І немцы, і французы, і расійцы шмат уклалі сродкаў у іракскую нафту і эканоміку. (Якія там "ідэі", "гуманізм", "дэмакратыя"! Кожны ратуе свае грошы.) Ініцыятыва амерыканцаў падважыла б валюту "еўра" і саму ідэю пабудовы новай суперімперыі ў Еўропе (так званы Еўрасаюз). І раптам гэтак усё агалілася, фактычна раскалолася НАТО, а Францыя, Нямеччына, Бельгія, Люксембург збіраюцца арганізаваць свой ваенны блок, сваю "абарону Еўропы". Тут жа стварылася вось Парыж—Берлін—Масква, пачалося амаль непрыхаванае дамаўленне пра новы перадзел Еўропы на "сферы ўплыву" (гаворка ідзе перш за ўсё пра Беларусь, Украіну і Польшчу, краіны Балтыі, былую Усходнюю Прусію — цяперашнюю Калінінградскую вобласць).

Як бачым, усё — у каторы раз у гісторыі — паўтараецца. Як толькі аб'ядноўваюцца Парыж—Берлін з Масквой — акупацыя, анексія, аншлюс, вайна не за гарамі. Усё гэта ў Еўропе ўжо праходзілі. Выступленне ж супраць Амерыкі — гэта самае горшае, да чаго маглі дадумацца цяперашнія ўрады Еўропы.

Характар цяперашняй амерыканскай вайны на Блізкім Усходзе — зусім іншы, чым папярэдні. Дзеянне разгортваецца паволі, на выбраных тэрыторыях, авіяналёты не носяць масавага характару, усё накіравана на як найменшыя страты цывільнага насельніцтва. Тым часам (на першы погляд парадокс) прыхільнікі Хусейна, на баку якіх быццам бы маральнае права абароны радзімы, самі страляюць у сваіх мірных уцекачоў і правакуюць ахвяры насельніцтва, каб паказаць па тэлебачанні і выставіць у дрэнным выглядзе амерыканцаў ды выклікаць да сябе спачуванне ў свеце. Вайна — не толькі крывавая, але і брудная справа.

Як мы, беларусы, павінны адносіцца да гэтай вайны?

Ва ўсіх войнах церпяць нявінныя мірныя людзі. Гэта ёсць найгоршы бок вайны. Таму за вайной павінен быць міжнародны кантроль, дапамога пацярпелым і мірнаму насельніцтву. Мы не павінны заставацца ў баку ад агульналюдскай салідарнасці і дапамогі людзям.

Што датычыць самога канфлікту. Мы не мусім у ім удзельнічаць ні ў якой форме. Але мы павінны ведаць, што ў нашых беларускіх інтарэсах, каб Амерыка як найхутчэй пераможна закончыла вайну. У гэтым сэнсе нам трэба прызнаць рацыю амерыканскага боку, зразумець амерыканскае бачанне будучыні ў інтарэсах не толькі Амерыкі, але і ўсяго цывілізаванага свету. У тым ліку — і незалежнага Ірака.

Пазыцыя немцаў і расійцаў — галоўных ворагаў нашай беларускай незалежнасці — тут вядомая. Але звернем увагу на выказванні цяперашніх расійскіх думальнікаў і палітыкаў. Яны кажуць, што ў іхных расійскіх інтарэсах — паражэнне і кампраметацыя Амерыкі. І тлумачаць, што параза ў вайне, аслабленне і зніжэнне ўплыву Амерыкі павялічыла б сусветную цану на нафту (якая ўжо некалькі гадоў і так высокая). Гэта дало б Расіі (якая прадае нафту і газ) велізарныя барышы, якія можна было б часткова накіраваць на дадушэнне Чэчні і захоп Беларусі ды прыцiснуць Украіну і ўплываць на палітычныя стасункі ў Еўропе, закончыць яе перадзел на сферы ўплыву і паставіць нагу на Блізкім Усходзе. Такую выснову можна зрабіць з выказванняў некаторых рускіх аналітыкаў.

Пры ўсіх недахопах, "русацяпстве" і супярэчнасцях амерыканскай палітыкі не забывайма, што Амерыка ёсць практычна адзіным гарантам (бо куды Амерыка — туды і Вялікабрытанія) нашай беларускай незалежнасці, яна схільная рэальна дапамагчы беларусам, была б толькі на гэта беларуская воля і беларуская сіла.

Мяркую, кожны разумее, што калі скончыцца агрэсіўная дыктатура Хусейна і амерыканцы прыстойна перамогуць, то рэжым прамаскоўскай сатрапіі на Беларусі адчуе сябе няўтульна, а расійскія шавіністы ў Маскве паўстрымаюць свой агрэсіўны імпэт. Гэта дасць шанцы беларусам хутчэй скончыць з сатрапіяй, абараніць незалежнасць і па-людску загаспадараваць сваю Бацькаўшчыну, спрыяльна для ўсіх людзей.

* * *

Тут мушу яшчэ парушыць вельмі істотны для нас, беларусаў, светапоглядны і псіхалагічны аспект, паколькі наша цяперашняе грамадства сілком спынілі ў паняццях савецкай сістэмы. Савецкая ідэалогія ўлады трымалася на вайне. У 1920—1930-х гадах — на псіхозе "дзейнасці" знешніх і ўнутраных "ворагаў" і варожых падкопаў буржуазных імперыялістаў, гатовых шкодзіць і напасці на СССР. Пасля вайны гэтая палітыка будавалася на гіпертрафіраванай, аднабокай і перакручанай памяці пра жахі вайны, якія ўзводзіліся ў паралізуючы пачварны культ сістэмнай ідэалогіі страху перад вайной.

Амаль 50 гадоў савецкая сістэма выкарыстоўвала цярпенні і пакуты людзей за часы Другой сусветнай вайны дзеля апраўдання ўсіх сваіх недахопаў, рэпрэсій, эксплуатацыі і паразітызму, уціску і няўдач. Ідэалогія канцэнтравалася ў формуле: "галоўнае, каб не было вайны". Альтэрнатывай каланіяльнаму саветызму і сацыялізму выстаўлялася вайна. Таму трэба было цярпець і з усёй мярзотай пагаджацца, "абы вайны не было".

На гэтым ідэйна-псіхалагічным збачэнстве і страху запалоханых людзей 46 гадоў трымаўся Савецкі Саюз, і гэтая прапаганда, гэты бяздумны жах перад вайной увайшлі ў жылы і кроў савецкага чалавека.

Але элементарны здаровы сэнс падказвае, што трэба баяцца не вайны, а рабства; што ёсць каштоўнасці і з'явы, даражэйшыя за жыццё. І гэта даказваецца ўсёй духоўнай і экзістэнцыяльнай гісторыяй чалавецтва.

Войны бываюць розныя. Мала хто здолеў дасягнуць незалежнасці і свабоды без пакут, ахвяр, барацьбы і вайны (хоць кожны хацеў бы мірнага самавызначэння). І нікому не ўдалося засцерагчыся ад агрэсіі, не супраціўляючыся.

Пагроза нашай незалежнасці — гэта палітычная рэчаіснасць цяперашняга часу. І як бы ні развіваўся маскоўскі акупацыйны сцэнар на Беларусі, рашаючае слова застанецца за беларусамі. Як, якім чынам яно будзе сказана — ці па сістэме "абы вайны не было", ці на ўзроўні "акупанты, прэч!", ці ў перакананні "Бацькаўшчына — альбо смерць!" — ад гэтага ў канцавым выпадку будзе залежаць і наша будучыня.

Багданкевіч пайшоў у нэпманы

А Марыніч лічыць, што трэба збіраць металалом

Ганаровы старшыня Аб'яднанай грамадзянскай партыі, экс-лідэр Нацбанка Станіслаў Багданкевіч упэўнены, што "нашай краіне востра патрэбен запуск новай эканамічнай палітыкі" (НЭП), для таго каб пазбегнуць канчатковага краху прадпрыемстваў усіх форм уласнасці ў бліжэйшы час. Такое меркаванне ён выказаў падчас навукова-практычнай канферэнцыі "Беларусь — погляд у будучыню", якую днямі ладзіў у Мінскім міжнародным адукацыйным цэнтры (ММАЦ) беларуска-расійскі фонд "За новую Беларусь".

Станіслаў Багданкевіч лічыць, што ў Беларусі зараз каля 70% прадпрыемстваў — стратныя, рэальнае падзенне паказчыкаў нацыянальнага прадукту за мінулы год склала каля 14 мільярдаў долараў. А афіцыйныя лічбы, кажа Багданкевіч, якімі так любяць хваліцца ўлады, адлюстроўваюць перш за ўсё паказчыкі вытворчасці прадукцыі, вялікая частка якой пыліцца на складах. Экс-банкір канстатуе, што за мінулы год толькі ў якасці штрафаў, пені і рознага кшталту канфіскацыйных мерапрыемстваў дзяржава адабрала ў насельніцтва каля 60 мільёнаў долараў. *"Ці можна будаваць сацыяльны дабрабыт у краіне на штрафах і іншых санкцыях?"* — абураецца прафесар.

Згодна з меркаваннем "нэпмана" Багданкевіча, у краіне беспадстаўна знішчаецца малы бізнес: *"Трэба індывідуальных прадпрымальнікаў, наадварот, заахвочваць да эфектыўнай працы, а не душыць падаткамі і штрафамі, ці, іншымі словамі, рэзаць курыцу, якая нясе залатыя яйкі"*. Прафесар прывёў лічбы, згодна з якімі ў ЗША, напрыклад, доля малога і сярэдняга бізнесу (МСП) у эканоміцы складае больш за 50%, у краінах Еўрапейскага Саюза — 60%, доля працуючых у МСП у ЗША зноў-такі болей за 50%, у ЕС — 70%, у Японіі — 75%, а бюджэт Масквы на 30% складаецца з паступленняў ад малога і сярэдняга бізнесу. На думку Станіслава Антонавіча, нам трэба *"тэрмінова пераняць вопыт Эстоніі, Польшчы, Славеніі і Чэхіі, галоўным зместам рэформ у якіх стала падтрымка менавіта малога і сярэдняга бізнесу"*. А пачынаць трэба з таго, што *"перайсці на заяўны прынцып рэгістрацыі МСП, адмяняючы большасць ліцэнзій, а таксама значна скараціць чыноўніцкі апарат"*.

Другі ўдзельнік канферэнцыі — **Васіль Шлындзікаў**, прэзідэнт "Асацыяцыі садзеяння эканамічнаму развіццю", прыдумаў вельмі забаўны тэрмін, сказаўшы, што "калі бізнес у нашай краіне не "дахуецца" ўладамі (маецца на ўвазе — не мае калякрымінальнага даху), то ён не мае шанцаў выжыць". Што праўда, то праўда!

Як сапраўдны дэмакрат выглядаў на форуме лідэр Партыі камуністаў Беларускай **Сяргей Калякін**, які выказаўся пра тое, што без палітычных рэформ аніякія эканамічныя зрухі немагчымы, а таксама эмацыянальна адзначыў: *"Недастаткова змяніць адну палітычную волю на іншую, трэба мяняць усю сістэму"*. Не забыўся Сяргей Іванавіч і пра індывідуальных прадпрымальнікаў: *"Малы бізнес трэба развіваць таму, што яго праца перш за ўсё азначае стварэнне новых працоўных месцаў"*. Пасля гэтых слоў я прапанаваў Станіславу Багданкевічу, які сядзеў побач, прыняць Сяргея Калякіна ў АГП.

Падтрымаў агульны настрой дыскусіі былы кандыдат у прэзідэнты **Міхаіл Марыніч**, які лічыць, што цяперашнюю прамысловасць Беларусі **"дабілі да ручкі і ператварылі ў металалом"** і *"толькі змена існуючай улады можа даць дарогу рэальным рэформам і пераменам у Беларусі"*.

У мінскім форуме таксама прынялі ўдзел дэпутаты Палаты прадстаўнікоў **Валерый Фралоў і Уладзімір Парфяновіч**, палітолаг з Брэста **Анатоль Лысюк**, прэзідэнт Кангрэсу дэмакратычных прафсаюзаў **Аляксандр Ярашук**, былы суддзя Канстытуцыйнага суда **Валерый Фадзееў**, старшыня ПЭН-цэнтра **Андрэй Дынько**, галоўны рэдактар газеты "Барысаўскія навіны" **Анатоль Букас** і іншыя. Не хапала толькі прадстаўнікоў улад, каб уступіць з імі ў дыскусію. Але, як выказаўся арганізатар форуму, былы міністр сельскай гаспадаркі **Васіль Лявонаў**, яны запрашалі кіраўніка Адміністрацыі прэзідэнта Урала Латыпава і каля дзесяці дзеючых міністраў, спікера Палаты прадстаўнікоў, але тыя "пабаяліся, відаць, зверыць нашы пазіцыі".

У мяне ад удзелу ў канферэнцыі засталося падвойнае ўражанне: з аднаго боку, прыемна паслухаць разумныя словы ад разумных людзей, а з другой — што з таго? Пагаварылі, папілі кавы і зноў апынуліся ў нашай нудотнай рэчаіснасці. І разумееш, што ў адсутнасці дыялога паміж прадстаўнікамі грамадскіх структур і ўладамі няма віны паважанага сп. Лявонава, арганізатара гэтага форуму, але ж ад гэтага не лягчэй.

Хочацца спытаць у таго ж Урала Рамдракавіча Латыпава: няўжо вы, інтэлігентны і разумны чалавек, так баіцеся сустрэцца з вашымі апанентамі і ў адкрытай дыскусіі даказаць сваю праўду? Альбо вы цудоўна ведаеце, хто ёсць хто і што ёсць што, але працягваеце адкрыта працаваць у "вертыкалі", зноў і зноў адмаўляючы грамадзянам Беларусі ў прадастаўленым ім Канстытуцыяй праве спытаць, чаму вы давялі Беларусь, як кажуць, да ручкі?

Алесь СІЛІЧ.

ОВАЛЬНЫЙ ЗАЛ

Фролова проигнорировали...

Лишь один депутат громко пел гимн во время открытия 6-й сессии Палаты представителей Национального собрания Республики Беларусь — Сергей Костян.

Молодые парни в кожаных куртках проверяли документы почти у всех, кто 2 апреля к десяти часам подтягивался к Дому правительства. Пришлось предъявлять документы даже некоторым депутатам, которых сотрудники службы безопасности плохо знали в лицо (не секрет, что отдельные парламентарии довольно редко появляются в Овальном зале или предпочитают сидеть там очень тихо, не высовываясь и не вступая в дискуссии). С чем связаны такие исключительные меры безопасности, никто толком объяснить не мог.

Первый день весенней сессии прошел без скандалов. Депутаты дружно проголосовали за включение в повестку дня весенней сессии 48 вопросов, еще 120 законопроектов пока находятся в разработке.

Депутат **Валерий Фролов** предлагал включить в повестку дня сессии парламентские слушания по итогам выборов в местные органы власти и говорил о необходимости внесения изменений в Избирательный кодекс Беларуси. Однако генерала поддержали лишь 15 депутатов из 92-х присутствующих в зале. Хотя, напомним, что во время выборов три депутата Палаты представителей — **Владимир Парфенович, Владимир Новосяд и Валерий Фролов** — воочию убедились в фальсификациях результатов волеизъявления граждан.

Председатель Палаты представителей **Вадим Попов** в своем выступлении заметил, что: *"одобрение на референдуме народами Беларуси и России Коституционного акта потребует комплекса законодательных решений для дальнейшего развития союзного строительства, деятельности правительства и парламента"*. Дата референдума еще официально не объявлена, однако факт, что он состоится, уже никто не отрицает. Кстати, Попов даже не сомневается, что Конституционный Акт будет ***одобрен***!.. Многие политологи предполагают, что на этом референдуме также может решиться вопрос об очередном продлении срока полномочий А.Лукашенко.

Впрочем, лучше о приятном: в пресс-центре Палаты представителей наконец-то завершился ремонт. Теперь там можно не только пресс-конференции проводить, но и торжественные приемы.

Марина КОКТЫШ,
Валерий ШУКИН.

ЧУЛІ?

Перапалох

Рэспубліканскі савет прафсаюза радыёэлектроннай прамысловасці вырашыў правесці апытанне сваіх членаў наконт жыцця і магчымай акцыі па абароне сваіх правоў. З'ява, як бачым, звычайная. Але яна, па словах прафсаюзных актывістаў, выклікала перапалох у начальства і ўлад.

Зазначу, што кіраўніцтва прафсаюза накіравала ў свае нізавыя арганізацыі зварот, у якім, у прыватнасці, гаварыцца:

"Вы задаволены сваёй зарплатай, матэрыяльным становішчам сваёй сям'і?

Мы — не!

Вы лічыце правільным планы павышэння ўзросту выхаду на пенсію?

Мы — не!

Вы падтрымліваеце перавод часткі сістэмы адукацыі і аховы здароўя на платную аснову?

Мы — не!

Вы будзеце мірыцца з пастаянным ростам цэн на прадукты, транспарт, лекі?

Мы — не!

Вы згодны з такім павелічэннем платы за жыллёва-камунальныя паслугі?

Мы — не.

Неаднаразовыя звяртанні прафсаюза работнікаў радыёэлектроннай прамысловасці да ўрада, прэзідэнта з прапановай падкарэкціраваць праводзімую сацыяльна-эканамічную палітыку на карысць чалавека працы, ігнаруюцца, а са старонак дзяржаўных газет, з тэлеэкрана гучаць бадзёрыя заявы аб стабілізацыі.

Савет прафсаюза па прапанове шэрагу прафкамаў прадпрыемстваў, абмеркаваўшы сітуацыю, прыняў рашэнне звярнуцца да членаў прафсаюзаў з пытаннем: **"Калі вы падзяляеце пазіцыю Рэспубліканскага савета, дык адкажыце, падтрымліваеце вы прапанову аб правядзенні акцыі пратэсту "Не — канчатковаму збядненню народа!". Акцыя павінна быць масавай, толькі тады можна дабіцца паляпшэння дабрабыту кожнага з нас. Так ці не?"**

Як бачым, прафсаюз праводзіць сваю звычайную работу, вывучае думку сваіх радавых членаў наконт акцыі пратэсту. Але, як паведамілі нам у прэс-службе савета прафсаюза радыёэлектроннай прамысловасці, апытанне выклікала вялікую незадаволенасць начальства. Названы зварот прафсаюза кіраўнікі заводаў "Калібр" і "Віцязь" забаранілі распаўсюджваць сярод рабочых. Намеснік міністра прамысловасці Генадзь Свідзерскі патрабуе ад кіраўнікоў прадпрыемстваў спыніць апытанне... Нягледзячы на гэта, шэраг працоўных калектываў, такіх як Мінскі прыборабудаўнічы завод, Маладзечанскі "Спадарожнік", Пружанскі завод радыёдэталяў, "Тэрмапласт" і іншыя, падтрымалі рашэнне аб правядзенні акцыі пратэсту. Відаць, гэта і непакоіць улады.

На нядаўняй нарадзе па ідэалагічнай рабоце Аляксандр Лукашэнка даручыў міністру прамысловасці Харлапу на працягу двух месяцаў вырашыць пытанне з кіраўнікамі галіновых прафсаюзаў аўтамабільнага і сельскагаспадарчага машынабудавання, радыёэлектроннай прамысловасці. Маўляў, нельга дазваляць ім уцягваць у "палітычныя авантуры працоўныя калектывы".

Дык што, змаганне з ростам цэн, платнымі паслугамі ў медыцыне, павышэннем камунальных плацяжоў — гэта "асабістыя палітычныя авантуры" Федыніча і Бухвостава? Дайце правесці апытанне, і тады стане вядома, чые гэта "авантуры": працоўных ці ўлад?

Алесь ДРАБЧУК.

ДЫСКУСІЯ

Пра шык, «пшык» і беларускага Каштуніцу

Аляксей МАРАЧКІН, мастак, сустаршыня аргкамітэта Усебеларускага сходу інтэлігенцыі

На Усебеларускім сходзе інтэлігенцыі, які прайшоў 16 сакавіка гэтага года ў Доме культуры "Сукно", усё абышлося мірна і прыстойна. А каб кампенсаваць гэты "недахоп", 21 сакавіка была надрукавана "аплявуха" ў "Народнай волі". На першай старонцы паважанай газеты чытачу кідаліся ў вочы два загалоўкі, набраныя буйным кеглем: "Война" (аб падзеях у Іраку) і "Пшык..." (аб Усебеларускім сходзе інтэлігенцыі). Аўтар артыкула-аплявухі, можна меркаваць, не назваў сваё сапраўднае прозвішча, а схаваўся пад псеўданімам "Усевалад Крыжак". Уступаць у бой з Крыжаком, выклікаць яго на Грунвальдскае поле не дужа хочацца. Але паколькі вастрыня ягонага заржавелага меча накіраваная на шматлікія харугвы даверлівага чытача, пераконваючы яго, што дэмакраты-інтэлігенты не здольныя ні на што, — хочацца з ім, мякка кажучы, не пагадзіцца. Пафас ягонага выступу непрыхаваны - за што інтэлігенты ні возьмуцца, у іх заўсёды атрымаецца пшык. Пагаворадь, пагаворадь і разыдуцца. На тым і скончыцца іхні імпэт. У недасведчанага чытача, які прывык да раскручаных афіцыйных мерапрыемстваў, калі з усіх рэгіёнаў па загадзе зверху збіраюцца "чэсныя" грамадзяне, натуральна ўзнікае думка пра няздольнасць нашай эліты вырашаць сённяшнія праблемы. Іншая справа, калі б з усіх раёнаў, буйных мястэчак і гарадоў па загадзя складзеным спісе, зацверджаным мясцовай вертыкаллю, на спецыяльна падрыхтаваных аўтобусах падкацілі тысячы дэлегатаў да Палаца рэспублікі, у крайнім выпадку да Палаца спорту, а не да невядомага ДК "Сукно", які месціцца далёка ад цэнтра горада, а перад акрыццём сходу выступіў кіраўнік краіны ды блаславіў на працу ўладыка Філарэт — гэта быў бы сапраўдны шык. А ўжо як бы накармілі! Не тое што дэмакраты-інтэлігенты, у якіх не хапіла на большае, як шклянку гарбаты са сціплым гамбургерам.

Крыжак на тое і крыжак, а не высакародны вой. Бой на старонках газеты вядзе па сваіх правілах. Яму няўцям, што пры сённяшнім рэжыме ў большасці людзей, акрамя ўсяго, пануе страх, што ў таго ж настаўніка, інжынера, які хацеў бы паўдзельнічаць у сходзе, сёння пустая кішэня. і што ніякі вертыкальшчык не аплаціць дарогу збяднеламу інтэлігенту. Больш за тое, зробіць усё, каб застрашыць, выклікаць недавер да гэтага мерапрыемства. У гэтым асабліва вызначыліся дзве вобласці — Гродзенская і Віцебская. А той, хто асмеліўся прыехаць на сход, думае як бы яшчэ паспець на апошнюю электрычку, дабрацца дадому, каб назаўтра без спазненняў пайсці на працу. Бо, бачыць Бог, калі будзе інакш, за яго дужа ніхто не заступіцца. А пазбавіцца працы, мізэрнага заробку так проста. і не "пастагнаць", як даводзіць Крыжак, прыехалі дэлегаты на Вялікі сход, а, як зазначыў у сваім звароце Васіль Быкаў, — параіцца, разабрацца, у якім свеце мы жывем, як выйсці з гэтага становішча. Эпітэтам усяго сходу, на маю думку, былі трапныя словы Рыгора Барадуліна: "Будзем — калі разбудзім".

Такое ўражанне, што Крыжак не быў на гэтым сходзе, бо адкуль ён узяў, што прынятая рэзалюцыя "бяззубая і нерашучая", не прыводзячы з яе аніводнай цытаты. Што ён разумее пад рашучасцюі Крыкнуць "гэць!" — і наперад? Смелы Крыжак, які пабаяўся назвацца сваім уласным прозвішчам, відаць, хоча, каб інтэлігенцыя ўзялася за калы і з крыкам рушыла на мясцовую "бастылію". Якраз не калы, а думка, мудрае слова — зброя інтэлігенцыі.

Наш чалавек падуладны слову. Гэтае закладзена, можа, з даўніх часоў. Ён верыць надрукаванаму, таму, што напісана ў газеце, сказана па радыё ці тэлебачанні. І ці не таму так спекулююць улады на гэтай веры. Кіраўнік краіны ў адным са сваіх выступаў зазначыў: мой народ — як тыя дзеці. А дзецям, дадамо ад сябе, пакажы цацку, паабяцай нешта — і яны будуць радыя. Адзінае, што страўнік не падманеш, ён жыве па сваіх законах. Але пры ўсім гэтым нашы людзі, інтэлігенцыя, нягледзячы на афіцыйную прапаганду, у большасці сваёй паважна адносяцца да бясспрэчных аўтарытэтаў. і слова Васіля Быкава, Радзіма Гарэцкага, Янкі Брыля, Рыгора Барадуліна, Ніла Гілевіча, Генадзя Бураўкіна заўсёды адгукнецца ў іхніх сэрцах. Вось чаму першы Усебеларускі сход інтэлігенцыі даручыў аргкамітэту, які на сёння не склаў свае паўнамоцтвы, абраць Раду з гэтых знакавых для Беларусі асобаў, каб да іхняга слова прыслухоўваліся ўлады, каб яно запальвала, уздымала актыўнасць не толькі прадстаўнікоў інтэлектуальных прафесій, але і ўсяго народа. Асабліва гэта важна перад парламенцкімі выбарамі і выбарамі прэзідэнта краіны.

Галоўны недахоп Усебеларускага сходу, як заявіў Крыжак, — праблема беларускага Каштуніцы. На яго думку, не было б "пшыку", каб нехта выйшаў на трыбуну і абвясціў імя лідэра, вакол якога гуртавалася б нацыя. Слоў няма... Выбар такога лідэра — вельмі важная для ўсіх нас праблема. Хто, які чалавек прыйдзе на змену былому дырэктару саўгаса, сённяшняму кіраўніку краіны? Сапраўды, не трэба прыбядняцца. У нас ёсць такія людзі. і тут, каб не трапіць у расстаўленыя цянёты шматлікіх ініцыятыў, трэба моцна падумаць, з кім і куды мы ідзем. З практыкі апошніх выбараў лідэра краіны мы бачылі, як расцягвалі нашых інтэлектуалаў, аўтарытэтных людзей творчых прафесій па розных групах падтрымкі. На гэты раз мы, аб'яднаўшыся разам з Радай беларускай інтэлігенцыі, павінны вылучыць аднаго ці некалькіх кандыдатаў на пасаду кіраўніка краіны. Даводзіць праз сродкі масавай інфармацыі, што гэты чалавек варты даверу. Час ужо набліжаецца. На гэтым Усебеларускім сходзе інтэлігенцыі без сур'ёзнай падрыхтоўкі нам нельга было безадказна абвясціць, "пракукарэкаць", дружна прагаласаваць і разысціся. Як кажуць у народзе, паспяшыш... Дастаткова насмяшылі ўвесь свет сваімі кандыдатамі ў прэзідэнты. Бо ёсць вялікая спакуса выскачыць наперад усіх, узняць хвалю вакол гэтай асобы, калатэчу за асваенне грошай, грантаў. І пайшло-паехала..

Пры падрыхтоўцы Сходу аргкамітэт адразу заявіў, што не чакае і не будзе дамагацца фінансавай падтрымкі з боку міжнародных арганізацый. Усё будзе зроблена сваімі сіламі, каб нас не папракалі, што зноў дапамог замежны дзядзька. і, як бачым, мы здолелі арганізавацца і правесці задуманае. Зараз пачынаецца будзённая праца. Фактычна Сход працягваецца, бо працягваецца праца аргкамітэта і ягоных камісій. У Сходзе бралі ўдзел і некаторыя партыі. Ніхто з арганізатараў не пасягаў на іхняе лідэрства. Сход не меў на мэце падмяніць тую ці іншую партыю, альбо, сабраўшыся разам, абвясціць, што якраз мы і ёсць тая адзіная сіла, здольная аб'яднаць усе партыі. Натуральна, кожны з нас перажывае тое, што адбываецца ў партыях, іх структурах. Пры сённяшніх, мякка кажучы, непаразуменнях між лідэрамі навідавоку ўнутраныя разборкі, якія затуманьваюць самае галоўнае — за што і супраць каго змагаемся... Яскравы прыклад гэтаму — 23 сакавіка, калі падчас заяўленага мітынгу-шэсця яшчэ раз пацвердзілася народная мудрасць — па асобным пруціку можна ўсё пераламаць, а звязанае ў адно цэлае — цяжкавата. Такія лідэры, арганізатары падобнага шэсця вельмі зручныя для ўлад. Адных збіраюць каля Чырвонага касцёла, другіх — ля галоўпаштамта, іншыя стаяць воддаль, на праспекце Скарыны. Бяры, хапай па адным. Амапаўцы, міліцыянты ажно шалеюць ад усведамлення сваёй сілы і беспакаранасці. Я быў сведкам, як нехта з гэтых цэрбераў накінуўся на маладога хлопца, які быў далёка ад галоўнай купкі людзей, толькі за тое, што трымаў у руках бел-чырвона-белы парасон. І калі на вачах у людзей амапаўцы ламаюць гэты парасон, нішчаць яго як злейшага ворага, то гэта сведчыць аб поўнай дэградацыі сілавых структур. Паводзіны такіх людзей не падлягаюць тлумачэнню. Напрыканцы 80-х — пачатку 90-х можна было зразумець, калі хапалі дзяўчыну толькі за тое, што ўгледзелі на ейнай куртцы бел-чырвона-белую палоску. Тады камуністы кідаліся, адчуваючы свой канец. А сёння... Адным словам, прыехалі...

Але вяртаемся да раней сказанага, а менавіта да Сходу. Крытыка (адмяжуемся ад савецка-бальшавіцкай тэрміналогіі — "здаровая", "канструктыўная") павінна быць. Яна неабходная, таму як змушае паглядзець на сябе збоку, не дае загадзя забранзавець і паверыць у сваю бязгрэшнасць.

Да мяне ў майстэрню часта заходзяць мае калегі. І калі я паказваю свой новы твор, нехта з іх, натуральна, дае парады, вызначае слабыя месцы на палатне, нейкія няўдалыя дэталі, так бы мовіць, наводзіць крытыку. "Каб толькі гэтае, — адказваю ім. — Я ж адчуваю і бачу, што тут зашмат хібаў". І гэта праўда... А вось калі хто-небудзь з іх мне скажа, што ўсё, што я раблю, гэта бездапаможнасць, не вартае ўвагі, я пакажу гэтым людзям на дзверы. Ведаю, што недасканалы, але не дазволю таптаць тое, што стварыў, падрываць веру ў самога сябе, у сваю творчасць.

Так і з "крыжаком". Для мяне ягоны выступ у газеце — гэта, як бы далікатней сказаць, пшык з непрыемным пахам. і я з задавальненнем пакажу яму на дзверы і выветру гэты пах з маёй хаты. Аднак кожны мае права на сваю думку. А можа, якраз і падзякаваць аўтару за тое, што справакаваў мяне на гэты допіс. Спадзяюся, што газета "Народная воля" дасць мне магчымасць на яе старонках выказацца, падзяліцца з чытачамі сваім поглядам з нагоды публікацыі Крыжака.

17 сакавіка 2003 года: Усебеларускі сход інтэлігенцыі.

Фота IREX/ProMedia.

У рэдакцыю «Народнай волі»

Шаноўнае спадарства!

Не буду хаваць, тое, што замест аб'ектыўнага аналізу працы Усебеларускага сходу інтэлігенцыі вы ў сваім нумары ад 21 сакавіка вырашылі надрукаваць допіс ананіма Усевалада Крыжака, ды яшчэ на такім узроўні, нас вельмі засмуціла. Справа нават не ў змесце. Пра якую кансалідацыю, пра які канструктыў можна казаць, калі свае страляюць у спіну?

Так, была сярод удзельнікаў Сходу пэўная частка публікі, якая чакала, што ён возьме ды і выратуе Беларусь ці што ёй там прад'явяць ні больш ні менш як "беларускага Каштуніцу" ў цэлафане і каляровых стужках. А калі замест гэтага ёй прапанавалі "прыпахаць": паслухаць выступы, падумаць, самім нешта прапанаваць, гэтая публіка залямантавала і збегла. Што тут зробіш? Ці можна верыць у шчырасць такіх патрабаванняў, калі вядома, што дзеля з'яўлення сапраўднага Каштуніцы спатрэбілася, каб Югаславію адбамбілі войскі НАТО? Ды і да таго сітуацыя там была, мякка кажучы, адрознай ад нашай: Сербія была пакрытая сеткай незалежнага кабельнага тэлебачання, там спакойна працавала некалькі незалежных радыёстанцый, у Чарнагорыі дзяржаўнае тэлебачанне займала незалежную ад рэжыму Мілошавіча пазіцыю,

мела свой спадарожнікавы канал, праз які вяшчала на ўсю Югаславію. У краіне свабодна дзейнічалі шматлікія недзяржаўныя аб'яднанні, якія мелі не толькі свае офісы, а таксама памяшканні, дзе маглі свабодна збірацца разам сотні чалавек для правядзення разнастайных імпрэзаў. І гэта — толькі некалькі фактаў, прыведзеных наўскідку, каб зразумець, што наша сітуацыя мае свае асаблівасці і шлях у нас будзе свой. Менавіта гэтаму — аналізу сітуацыі і пошуку свайго шляху — і быў прысвечаны наш Сход. Менавіта гэтым — мысленнем — і павінна займацца інтэлігенцыя, бо само гэтае слова паходзіць ад слова "інтэлект", што азначае — розум. Бо без належнага асэнсавання ўсе словы і дзеянні зноў ператворацца ў безадказныя "пшыкі" кшталту таго, які вы вырашылі транслявань на ўсю краіну, ды яшчэ прадставілі яго як "народную" ацэнку нашага Сходу.

Калі рэдакцыя "Народнай волі" па нейкіх прычынах не ў стане даць прафесійны аналіз і каментарый таго, што было зроблена на Усебеларускім сходзе інтэлігенцыі, прапануем змясціць на старонках газеты хаця б Рэзалюцыю і некаторыя з выступаў, якія на ім прагучалі. Няхай народ Беларусі зробіць свае высновы сам, грунтуючыся на сапраўдных дакументах нашага Сходу, а не на "пшыканні" ананімаў, за якімі б гучнымі мянушкамі яны ні хавалі свае сапраўдныя імёны.

А Беларусь мы ратаваць будзем, можаце не хвалявацца. Спадзяюся, гэта будзе рабіцца з дапамогай вашай газеты, а не насуперак ёй.

З вялікай павагай і найлепшымі пажаданнямі чытачам "Народнай волі" —

Уладзімір КОЛАС, сустаршыня арганізацыйнага камітэта Усебеларускага сходу інтэлігенцыі.

«Незалежная Беларусь — свабоднае і заможнае грамадства»

Рэзалюцыя Усебеларускага сходу інтэлігенцыі

Мы, прадстаўнікі інтэлігенцыі, сабраліся напярэдадні выбітнай падзеі — 85-й гадавіны Беларускай Народнай Рэспублікі — на свой першы Усебеларускі сход, каб асэнсаваць сённяшні стан грамадства і краіны і акрэсліць шляхі іх далейшага развіцця.

Наша родная Беларусь перажывае глыбокі сістэмны крызіс.

Стратэгічны курс улад на каманднуо сістэму кіравання і падаўленне дэмакратычных свабод прывёў краіну да міжнароднай ізаляцыі і паставіў яе эканоміку на мяжу краху.

Прамысловыя прадпрыемствы даводзяцца да банкруцтва. У катастрафічным стане сельская гаспадарка, якая без належнай аддачы паглынае велізарныя матэрыяльныя і грашовыя рэсурсы. Неразумная, грабежніцкая падатковая палітыка і адміністратыўны ўціск вядуць да скарачэння колькасці прадпрыемстваў прыватнага сектару.

Няўхільна пагаршаецца жыццёвы ўзровень насельніцтва. Сёння за рысай беднасці апынулася ўжо больш за палову насельніцтва. Расце беспрацоўе. Скарачаецца фінансаванне чарнобыльскіх сацыяльных праграм, адсутнічае рэальная дапамога насельніцтву па абароне ад радыяцыі. Па працягласці жыцця краіна апусцілася за мяжу, пасля якой пачынаецца выміранне нацыі.

Пастаянна скарачаецца фінансаванне айчыннай адукацыі, навукі, культуры. Ідзе мэтанакіраваны наступ на беларускую мову. Працягваецца сыход з краіны найбольш кваліфікаваных кадраў, асабліва з ліку моладзі.

У краіне парушаюцца асноўныя прынцыпы дэмакратыі і правы чалавека, адсутнічае вяршэнства закона, рэальны падзел і ўзаемакантроль улад. Адсутнасць незалежнага суда і адвакатуры не дазваляе забяспечыць гарантаваных Канстытуцыяй правоў. Пераследу і рэпрэсіям падвяргаюцца тыя, хто выказвае альтэрнатыўныя думкі і прытрымліваецца адрозных ад улады пазіцый. Пазбаўляюцца волі журналісты, знікаюць палітыкі.

Асаблівую небяспеку нясе за сабой непрадуманае развіццё адносін з Расіяй. За гучнымі дэкларацыямі аб братэрстве і партнёрскіх адносінах, пад прыкрыццём стварэння віртуальнай "саюзнай дзяржавы" хаваецца прамая пагроза паглынання эканомікі Беларусі расійскім алігархічным капіталам, знішчэння яе суверэнітэту, што з'яўляецца парушэннем Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і норм міжнароднага права.

У гэтай сітуацыі многае залежыць ад інтэлігенцыі, ад яе мужнасці і прынцыповасці. Аднак, на жаль, многа сярод нас тых, хто займае прыстасавальніцкую пазіцыю, церпіць ганебную хлусню афіцыйных сродкаў масавай інфармацыі, злачынныя маніпуляцыі на выбарах, маўчыць, калі пераследуюць калег і суайчыннікаў.

Мы, прадстаўнікі інтэлігенцыі, якія сабраліся на Сход з усёй Беларусі, заклікаем прадстаўнікоў усіх інтэлектуальных прафесій, усіх грамадзян Беларусі, праявіць цвёрдасць, грамадзянскую свядомасць і волю, скансалідаваць намаганні грамадства па выхадзе з крызіснай сітуацыі.

Мы выказваем рашучы пратэст супраць любых спроб здачы незалежнасці, дзяржаўнага суверэнітэту нашай краіны, дыскрымінацыі беларускай мовы і заяўляем пра сваю гатоўнасць бараніць гэтыя святыя для кожнага грамадзяніна Беларусі каштоўнасці ўсімі магчымымі сродкамі і спосабамі.

Мы выступаем катэгарычна супраць працягу паўнамоцтваў цяперашняга кіраўніка Рэспублікі Беларусь пасля 2006 года.

Мы абвяшчаем пра намер зрабіць усё, каб выбары новага Парламента ў 2004 годзе і новага Прэзідэнта ў 2006 годзе адбыліся па новым выбарчым кодэксе, у адпаведнасці з міжнароднымі стандартамі, без адміністрацыйнага ціску на выбаршчыкаў і кандыдатаў, без махінацый і падтасовак падчас галасавання, каб народ Беларусі змог зрабіць свабодны і асэнсаваны выбар.

Мы заклікаем улады Рэспублікі Беларусь звярнуцца да вопыту дэмакратычных пераўтварэнняў у цывілізаваных краінах, распачаць канструктыўны дыялог з прадстаўнікамі ўсіх палітычных плыняў грамадства. У якасці першага кроку на гэтым шляху прапануем прыняць неадкладныя меры да ўсебаковага, дакладнага і выніковага расследавання спраў аб знікненні Юрыя Захаранкі, Віктара Ганчара, Анатоля Красоўскага, Зміцера Завадскага, Юрася Корбана, перагледзець судовую справу навукоўца Юрыя Бандажэўскага, вызваліць зняволеных журналістаў Віктара Івашкевіча і Паўла Мажэйку, зняць з іх, а таксама з журналіста Міколы Маркевіча судзімасць.

Мы заклікаем кіраўнікоў і сяброў палітычных партый, грамадскіх рухаў і арганізацый спыніць узаемныя папрокі, пераадолець раз'яднанасць і перайсці да ўзгодненых дзеянняў, згуртавацца дзеля вырашэння галоўнай задачы — вярнуць Беларусь на шлях дэмакратычнага развіцця, забяспечыць ёй годнае месца ў сям'і цывілізаваных і свабодных народаў Еўрапейскага Саюза.

Усведамляючы сваю асабістую адказнасць за лёс Бацькаўшчыны і разумеючы неабходнасць пошуку арганізацыйных шляхоў для выканання пастаўленых задач, мы надаём Арганізацыйнаму камітэту Усебеларускага сходу інтэлігенцыі паўнамоцтвы каардынатара нашай дзейнасці, даручаем яму прадстаўляць нашыя інтарэсы ў Беларусі і за яе межамі, збіраць нас на Сход у выпадку крытычнай для беларускага грамадства сітуацыі, а таксама сфарміраваць Раду беларускай інтэлігенцыі з ліку найбольш выбітных прадстаўнікоў грамадства.

Мінск, 16 сакавіка 2003 г.

Ад рэдакцыі

Друкуючы артыкул Усевалада Крыжака аб Усебеларускім сходзе інтэлігенцыі, рэдакцыя "Народнай волі" цалкам усведамляла, што зробленыя аўтарам ацэнкі і высновы не спадабаюцца пэўнай частцы тых, хто ладзіў яго работу. Але што зробіш, калі такі лёс незалежнай газеты — прадстаўляць грамадскасці розныя думкі, розныя пункты гледжання.

Алесь Марачкін і Уладзімір Колас, лісты якіх мы надрукавалі, лічаць, што мерапрыемства прайшло ўдала. Лічыць так іх права. Але ж шмат удзельнікаў Сходу не задаволены вынікамі яго работы. Сярод простых людзей нямала тых, каго таксама напаткала расчараванне. Аб гэтым сведчаць шматлікія тэлефанаванні і лісты ў рэдакцыю.

Калі ўзяць за крытэрый філіпікі спадароў Марачкіна і Коласа, то ўсе, хто публічна выставіў дрэнную адзнаку рабоце форуму і яго арганізатараў, на гэта права не маюць. Газета з такім падыходам пагадзіцца не можа, бо па сваёй сутнасці ён міжволі нагадвае падыходы, якія ўжо колькі гадоў навязвае беларускаму грамадству Лукашэнка. З лёгкай рукі яго самога і ягоных памагатых зімоўскіх, пракопавых, кавалёвых, чаек ды іншых усе, хто гучна крытыкуе палітыку беларускага рэжыму, адразу трапляюць у шэрагі ворагаў, агульнае імя якім — апазіцыя.

На жаль, гэта вялікая праблема нацыянальна-дэмакратычнай часткі беларускай эліты. Лік яе актыўных прыхільнікаў не толькі не расце, а нават памяншаецца. І ў першую чаргу таму, што лідэры эліты наступаюць на адны і тыя ж граблі. Імкненне да плюралізму, да іншадумства ў дэмакратычных шэрагах імі трактуецца як здрада, як аплявуха. Танальнасць лістоў Марачкіна і Коласа дае падставу меркаваць, што і яны, падобна, не пазбеглі гэтай хваробы.

Як бы там ні было, але "Народная воля" і надалей будзе працягваць знаёміць грамадскасць з рознымі поглядамі на тыя ці іншыя працэсы і падзеі, што адбываюцца ў нашай краіне. Плюралізм падыходаў і ацэнак пры ўмове захавання агульнай нацыянальна-дэмакратычнай лініі публічнага голасу газеты — гэта прынцыповая пазіцыя яе галоўнага рэдактара, яе творчага калектыву.

І яшчэ некалькі заўваг.

Спадару Марачкіну і Коласу не падабаецца тое, што аўтар "артыкула-аплявухі схаваўся пад псеўданімам". Супакойцеся, шаноўныя! Чалавек, які ўзяўся за пяро, разам з вамі знаходзіўся ў зале ДК "Сукно". А тое, што аўтар артыкула паставіў свой псеўданім, гэта не значыць, што ён не мае маральных ці юрыдычных падстаў выказаць свой пункт гледжання. Выкарыстанне ў публічных (газетных) выступленнях псеўданіма — гэта цалкам дэмакратычная норма. Аўтар мае права публічна выкласці сваю пазіцыю, захоўваючы пры гэтым таямніцу сваёй асобы. Апошняе ёсць прынцып, які гарантуе незалежнасць і свабоду яго меркаванняў. Прасцей за ўсё адкрыта сказаць праўду-матку непрыяцелю. Складаней сказаць яе ў вочы тым, хто стаіць на адным баку з табой. Нездарма ж дэмакратычныя працэдуры прадугледжваюць тайнае галасаванне. У любым больш-менш дэмакратычна функцыянуючым калектыве, каб забяспечыць незалежнасць асобнай волі, пры публічным (праз сходы) вырашэнні сур'ёзных пытанняў, асабліва калі існуюць разыходжанні, дамагаюцца тайнага галасавання.

Сваю асноўную крытычную заўвагу Усевалад Крыжак сфармуляваў цалкам канкрэтна і зразумела: "Размовы аб галоўным, аб тым, ШТО і ЯК трэба рабіць для аб'яднання дэмакратычных сіл, палітычных партый у адзіны кулак, на з'ездзе не атрымалася. Не атрымалася дыялога інтэлігенцыі з палітыкамі і партыйнымі лідэрамі, які павінен быў стаць галоўным зместам форуму".

У гэтай сувязі варта задаць шэраг пытанняў. Чаму спадары Марачкін і Колас у сваіх допісах не прывялі аргументаў і фактаў, якія абвяргалі б прыведзенае сцвярджэнне? Чаму шаноўныя сустаршыні аргкамітэта Усебеларускага сходу інтэлігенцыі не патлумачылі чытачам "Народнай волі", з-за чаго ў яго (аргкамітэта) складзе адбыўся перакос на карысць пераважна прыхільнікаў адной грамадска-палітычнай плыні? Чаму так здарылася, што прадстаўніцтва прыхільнікаў іншых сіл у гэтым камітэце аказалася мінімальным? Ці не гэта сталася адной з прычын таго, што дыялога інтэлігенцыі з асноўнымі палітычнымі, грамадскімі плынямі краіны не адбылося, як не адбылося сур'ёзнай размовы аб шляхах яднання дэмакратычных сіл краіны? Якімі крытэрыямі кіраваліся арганізатары Сходу, калі вызначалі сцэнарый выбараў дэлегатаў? Чым яны могуць пацвердзіць іх прадстаўнічасць? Чаму, скажам, на сход сталічнай інтэлігенцыі быў запрошаны Сідараў, а не Пятроў? Наколькі цяпер законныя паўнамоцтвы аргкамітэта, зацверджаныя меншасцю застаўшыхся да канца сходу дэлегатаў? Ці не дае гэтая акалічнасць падстаў лічыць яго (аргкамітэта) сябраў самазванцамі? У рэшце рэшт, у чым канкрэтна заключаецца акрэсленне высокім сходам шляхоў далейшага развіцця Беларусі, якое дэкларавана ў прынятай рэзалюцыі?

На жаль, гэтыя пытанні спадары Марачкін і Колас у сваіх допісах абмінулі. Магчыма, перашкодзіла далікатнасць. А магчыма, высокія эстэтычныя разважанні пра "пшык з непрыемным пахам" засланілі думкі аб галоўным. А можа, разгадка ў іншым — па-дзіцячаму шчырым споведзе Аляксея Марачкіна? "Ведаю, што недасканалы, але не дазволю таптаць тое, што стварыў, падрываць веру ў самога сябе, у сваю творчасць".

З гэтым сцвярджэннем вядомага мастака рэдакцыя не спрачаецца. Як не спрачаецца са сваім аўтарам Усеваладам Крыжаком: "Нядзельны ўрок заключаецца ў тым, што беларуская інтэлігенцыя яшчэ не займела свой голас. Але яна, у рэшце рэшт, дала зразумець, што не збіраецца далей маўчаць".

Отчаяние рабочих

После еженедельных цеховых забастовок на АО "Орша", которое специализируется на выпуске швейных машин, прекратили работу все цеха и службы предприятия. Работники вышли к административному зданию с плакатами и требованиями выплатить заработную плату за последних три месяца.

2 апреля 12 лет назад рабочие этого предприятия участвовали в блокаде железной дороги в Орше. Сегодня опять звучат призывы повторить события 1991 года.

Положение на заводе катастрофическое. Здесь работает 1950 человек. Перед местными выборами работникам выплатили зарплату за декабрь прошлого года и поменяли директора, который обещал исправить положение. Но обстановка накалилась еще больше. Более двухсот работников подали иски в суд о выплате отпускных, которых не могут дождаться почти девять месяцев. Суд принял решение в пользу истцов, но решение не исполняется из-за отсутствия денег.

Приступать к работе в ближайшее время пока никто не собирается, но и плана действий тоже нет.

Виктор АНДРЕЕВ.

З ломікам за ежай

Міліцыя не ў стане стрымаць хвалю рабаванняў, якая ўжо не першы год коціцца па сельскіх гандлёвых кропках Віцебшчыны. Аператыўнікі, ацэньваючы памеры скрадзенага, звычайна шукаюць сляды цэлай злачыннай групы, але часцей за ўсё аказваецца, што "набег" на краму робіць адзін чалавек.

Да прыкладу, нядаўна нехта збіў ломікам замок на дзвярах крамы ў вёсцы Вярхоўе Аршанскага раёна і забраў даволі вялікую колькасць ежы і выпіўкі. У выніку следчых дзеянняў міліцыянеры затрымалі мясцовага беспрацоўнага, які патлумачыў, што вельмі хацеў выпіць і закусіць.

Летась толькі ў адным Аршанскім раёне была абрабавана кожная трэцяя крама ў сельскай мясцовасці. І сёлета сітуацыя не змянілася. За студзень-люты злодзеі наведалі больш за 20 сельскіх крамаў.

Сяргей БУТКЕВІЧ.

Здай зброю!

З 1 па 30 красавіка ў Брэсцкай вобласці праводзіцца месячнік па добраахвотнай здачы зброі, боепрыпасаў і выбуховых рэчываў, што захоўваюцца незаконна. Пры гэтым уся добраахвотна здадзеная зброя вызваляецца ад адміністрацыйнай альбо крымінальнай адказнасці, прадугледжанай заканадаўствам.

Акцыя праводзіцца ўжо трэці год сумесна супрацоўнікамі УУС і ўпраўлення КДБ па Брэсцкай вобласці і дае добрыя вынікі. Напрыклад, летась у рамках месячніка грамадзяне добраахвотна здалі больш за 40 адзінак рознай зброі; 32 адзінкі, што захоўваліся незаконна, былі канфіскаваныя.

Паводле інфармацыі УУС, сёлета зброю добраахвотна здалі 97 жыхароў Брэсцкай вобласці.

На працягу студзеня-сакавіка чатыры жыхары вобласці скончылі жыццё самагубствам, выкарыстоўваючы незарэгістраваную зброю.

Валянціна КАЗЛОВІЧ.

ЖИЗНЬ КАК ОНА ЕСТЬ

900 рублей в день на существование и достойное развитие

"Человек, его права, свободы и гарантии их реализации являются высшей ценностью и целью общества и государства. Государство ответственно перед гражданином за создание условий для свободного и достойного развития личности".

Так с пафосом возвещает статья 2 Конституции Республики Беларусь (в редакции 1996 года). Звучит красиво, но в реальной жизни гражданин Беларуси ответственности государства за создание условий для свободного и достойного развития личности не ощущает.

В редакцию потоком поступают письма о невыполнении государством своих обязанностей перед гражданами. Особенно наплевательски относится белорусское государство к детям...

65-летняя Тамара Тимофеевна Власенко из Буда-Кошелево, потеряв всякую надежду на помощь местных государственных структур, обращается через газету "Народная воля" к министру внутренних дел с просьбой "выбить от администрации Могилевского УЖ 15/15 справку о заработке" отца ее внучек, отбывающего наказание в этом, подведомственном Владимиру Наумову тюремном учреждении.

Марина и Катюша не виноваты в том, что папа вот уже шесть лет уклоняется от исполнения своих родительских обязанностей. Именно за невыполнение конституционных обязанностей (статья 32) их отца Пигунова Михаила Николаевича суд отправил на тюремные нары.

Только ведь о торжестве справедливости говорить не приходится. Девочкам надо кушать, одеваться и как-то развиваться. А за какие шиши? Мама получает 124 тысячи. 45 уходит на оплату жилья. Остается по 900 рублей в день на душу.

Как жить, когда ни алиментов, ни пособия на детей мама не получает. А не получает потому, что подчиненные генерала Наумова игнорируют неоднократные обращения с просьбой выслать справку о том, что алиментов от осужденного М.Пигунова не поступает.

Валерий ЩУКИН, правозащитник.

P.S. "Народная воля" надеется, что министр В.Наумов не оставит Марину и Катю без средств к существованию.

Письмо их бабушки, если потребуется, редакция направит в соответствующее ведомство.

ВОЙНА В ИРАКЕ

Американцы натянули резину

Кольцо вокруг Багдада сжимается. По данным агентства Рейтер, передовые части союзнических войск подошли к Багдаду на 30 км с юго-запада. Как заявил на пресс-конференции представитель Центрального командования генерал Винсент Брукс, "некоторые наши части уже пересекли "красную линию", условно очерченную Ираком вокруг Багдада. По словам Брукса, за этой линией иракские силы могут "с вероятностью 95%" применить химическое и биологическое оружие. Корреспондент Рейтер, сопровождающий колонну американских войск, сообщил, что в частях уже объявлена вторая степень готовности к химатаке.

Достигнуть южных предместий Багдада союзникам во многом позволили мощные бомбардировки частей иракской республиканской гвардии, развернутых к югу от столицы. Танковую дивизию "Андан", выдвинувшуюся из Тикрита к Багдаду, союзники обстреляли высокоточными кассетными бомбами CBU-105 (вес — 454 кг) с бомбардировщиков B-52. О результатах бомбардировки не сообщается. По словам генерала Брукса, американские войска продолжают бои и с другими иракскими дивизиями гвардейцев. Так, в районе Кербелы пятый корпус атакует подразделения "Медина" и "Навуходоносор". "Медина", по американским данным, уже потеряла 50% живой силы и техники. Комментарии с иракской стороны пока отсутствуют.

Кольцо вокруг Багдада сжимается и с северного направления. Бомбоудары по городам не прекращаются. Тяжелые бомбардировщики B-52 нанесли удар по району между Дахуком и Мосулом. Однако наступление на севере идет медленнее, чем на южном фронте, и сопротивление иракцев не ослабевает.

Репортер Би-Би-Си нашел в Ираке камеру пыток

Телекомпания Си-Эн-Эн со ссылкой на журналистов Би-Би-Си сообщила, что британские морские пехотинцы нашли в Ираке в полицейском участке города Эль-Хашиб камеру пыток. Как сообщает репортер BBC, комнаты для пыток находятся в подвале под зданием полицейского участка. По словам журналиста, комнаты практически пусты, в них находятся только инструменты пыток, с потолка свисают крюки, а в одной комнате находится предмет, напоминающий самодельный электрический стул. Как сообщил репортеру один местный житель, пожелавший остаться неизвестным, в этих подвальных комнатах людей избивали, ослепляли и пытали электрическим током. Он же рассказал, что задержанные якобы могли избежать пыток, заплатив 1,6 тысячи долларов.

В Лондоне арестовали иракского миллиардера

Иракский миллиардер Надми Аучи, который считается одним из самых богатых людей Великобритании, арестован в Лондоне по запросу французских властей. Он обвиняется в коррупции и хищениях, а также его считают причастным к скандалу с французской компанией Elf.

Об аресте Аучи сообщил пресс-секретарь британского министерства внутренних дел. Он отказался комментировать сообщения некоторых британских СМИ о том, что Аучи консультировал британское правительство по поводу ситуации в Ираке и рассчитывал по окончании войны занять один из руководящих постов в новом иракском правительстве. Вопрос об экстрадиции иракского миллиардера рассмотрит магистратский суд Лондона 8 апреля.

Наталья ГАК.

ДАЙДЖЕСТ

Оппозиция посадила Кучму на карантин

Фракция блока Юлии Тимошенко и украинская республиканская партия "Собор" требует принять все необходимые меры по защите Украины от распространения атипичной пневмонии, которая может быть завезена в страну после возвращения президента Леонида Кучмы с официальным визитом из Сянгана (Гонконга). Выступая с парламентской трибуны, член фракции БЮТ Анатолий Матвиенко обратился с требованием к министру здравоохранения и главе санитарно-эпидемиологической службы Украины принять превентивные меры по профилактике этого вируса к лицам "президентской свиты" и Кучме.

Депутат не исключил возможности после возвращения Кучмы из Сянгана, где сейчас распространяется эта эпидемия, необходимости помещения членов официальной делегации на карантин.

Матвиенко подчеркнул, что просит расценивать его выступление как требование всего украинского народа. Он потребовал срочно проинформировать народных депутатов о том, насколько Украина готова к появлению и лечению больных, зараженных этим вирусом.

Кучма вчера вернулся в Украину после визита в Монголию и Китай. Сянган стал одним из очагов распространения смертельного вируса — атипичной пневмонии.

Попугаи заразили 51 жителя Коми

В Республике Коми в городе Усинск в центральную районную больницу с признаками острого инфекционного заболевания госпитализирован 51 человек. Предварительный диагноз — орнитоз. Комиссией Минздрава республики установлено, что причиной заражения стали попугаи, купленные в местном зоомагазине без ветеринарных свидетельств и доставленные в магазин из Москвы частным лицом.

Проводятся противоэпидемические мероприятия. Магазин закрыт. Возбуждено уголовное дело.

Атипичная пневмония добралась до Бразилии?

Медицинские власти бразильского штата Сан-Паулу объявили о первом случае обнаружения заболевания с симптомами, похожими на атипичную пневмонию.

Как сказал министр здравоохранения штата Луиш Роберту Баррадаш, "нас оповестили об обнаружении заболевания, которое может оказаться азиатской пневмонией; пациент изолирован; на данный момент другие случаи не зафиксированы". По сообщению местных средств массовой информации, пациентом является британская журналистка, приехавшая в Сан-Паулу для освещения этапа гонок "Формулы-1" в ближайшие выходные. Перед этим она работала на другом этапе гонок — в Малайзии, и прибыла в Бразилию через Сингапур и Лондон.

Беларусы. Сям'я

У гарадскім двары гуляў малы, які шчабятаў толькі па-беларуску, за што сябры далі яму мянушку — "беларус". А было гэта... у сталіцы Беларусі напрыканцы 80-х гадоў.

— Ці ведаеце вы, што мянушка ў вашага сына Беларус? — запыталася я ў Алены Уладзіміраўны Саламевіч.

— Так-так, ведаю, — сказала яна. — Калі нарадзіліся Паўлік, а потым — Каця, мы з імі толькі па-беларуску гаварылі. А ў канцы 80-х гадоў, памятаеце, — чэргі вечныя, дык у мяне заўсёды пыталіся: "Напэўна, хлопчыка вашага ў беларускім садку мове вучаць?". Я адказвала: "Не, мы ў сям'і па-беларуску размаўляем". Чамусьці лічылася, што рускамоўны чалавек — абавязкова інтэлігентны, а беларускамоўны — зацюканы вясковец. Але я ўсюды гавару толькі па-беларуску.

— А вас заўсёды разумеюць?

— Бывае рознае. Калі нешта пытаешся па-беларуску, могуць некалькі разоў перапытаць: што? Праваслаўныя храмы часта маюць святароў — выхадцаў з Расіі, якія не разумеюць нашай мовы. Чатыры гады таму, калі мы хавалі маю бабулю — носьбітку цудоўнай роднай мовы, я тройчы спытала ў бацюшкі: "Ці даставаць з труны кветкі?". Ён жа тройчы перапытаў, але так і не адказаў на маё пытанне. Ён прыехаў у Беларусь, і не палічыў патрэбным не толькі весці богаслужэнне па-беларуску, але нават навучыцца разумець мову майго народа.

На касыя погляды ў транспарце стараюся не звяртаць увагі, бо ўжо стамілася на ўсё рэагаваць балюча, хаця, шчыра кажучы, за адносіны да роднай мовы маіх суайчыннікаў-гараджан мне крыўдна да слёз. А вось на кірмашы, дзе шмат гадляроў—прыхільнікаў беларушчыны, мне могуць нават танней прадаць тавар.

Алена Уладзіміраўна родам з вёскі Гародзькі Валожынскага раёна. Маленства яе прайшло ў беларускамоўным асяроддзі, якое стварылі перш за ўсё бацькі — настаўнікі мясцовай школы Рэгіна Давыдаўна і Уладзімір Васільевіч Станкевічы і сёстры — Таня і Тамара. Потым яна паступіла на філалагічны факультэт БДУ і, калі прыязджала дадому, "абруселыя" аднакласнікі дзівіліся з яе вернасці беларускай мове. Алена Уладзіміраўна адказвала: "Студэнты беларускага аддзялення гавораць толькі па-беларуску!". Аднойчы "на бульбе" ў адным пакоі школьнага інтэрната апынуліся разам студэнткі беларускага і рускага аддзяленняў. Па вечарах, калі вецер шпурляў у вокны мокрае лісце, палілі печку, было цёпла, утульна, усё спрыяла задушэўным дзявоцкім размовам.

— Паміж сабой мы гаварылі па-беларуску, а з дзяўчатамі з аддзялення рускай мовы і літаратуры — па-руску, чамусьці сталі прыстасоўвацца да іх, — расказвала Алена Уладзіміраўна. — А потым успаміналі: "Ну, хоць па-руску пагаварылі!".

На пятым курсе Алена Уладзіміраўна выйшла замуж за Аляксандра Іванавіча Саламевіча — сына вядомага літаратуразнаўцы Янкі Саламевіча, сям'я якога таксама была беларускамоўнай. Аляксандр Іванавіч пасля заканчэння МДУ працаваў у розных выдавецтвах, Алена Уладзіміраўна спачатку выкладала беларускую мову і літаратуру ў школе, потым перайшла працаваць старшым выкладчыкам на факультэт даінстытуцкай падрыхтоўкі і прафарыентацыі моладзі Беларускага дзяржаўнага педуніверсітэта.

— Я лічу, што прыклады з уласнага жыцця вельмі патрэбны на занятках як ілюстрацыя нейкай праблемы, і таму часта прыводжу іх сваім абітурыентам. Напрыклад, калі Паўлу было чатыры гады, забягаю я аднойчы ў пакой і чую, што ён гуляе ў салдацікаў і размаўляе з імі па-руску. Я здзівілася, а ён кажа: "Дык я ж фільм пра іх паказваю!". Гэта быў канец 80-х гадоў, памятаю, я тады падумала: ён жа яшчэ не ведае, што ў нас няма свайго войска беларускага, але ўжо заўважыў, што няма фільмаў на беларускай мове!

Расказала Алена Уладзіміраўна яшчэ пра адзін цікавы выпадак. Аднойчы БТ аб'явіла конкурс на ўдзел у "Калыханцы". Запрашаліся дзеці, якія ведаюць і любяць беларускую мову. І Алена Уладзіміраўна паехала з сынам на Макаёнка, 9. Прыхільнікаў беларускай мовы аказалася вялізная колькасць, нарэшце, дайшла чарга да Саламевічаў.

Яны ўвайшлі ў пакой, дзе ішоў адбор, і малады супрацоўнік ветліва запрасіў: "Подойди сюда, мальчик, пожалуйста!".

— І ўсё! — успамінала Алена Уладзіміраўна. — Як адрэзала Паўліка! Чую, ён нешта сабе пад нос: "Жили-были котик и петушок. Котик на палеванье ходил, а петушок обед варил...". Уяўляеце? Беларускія словы, але з рускім вымаўленнем, я ніколі ад яго такога не чула! Маё дзіця паказала мне, як яно ўжо пачынае прыстасоўвацца да рускамоўнага асяроддзя! Я думаю, толькі дома мой хлопчык быў самім сабой, а калі стаў падрастаць, то пачаў і разумець, што ён не такі, як усе.

— У 90-х гадах адбывалася адраджэнне не толькі роднай мовы, але і нацыі, ці не шкада вам, што гэты перыяд скончыўся?

— Да болю шкада! Але ведаеце што? У нас няма кансалідацыі грамадства нават сярод інтэлігенцыі! Вось яскравы прыклад. У 95-м годзе наша Каця пайшла ў першы клас беларускамоўнай школы. Мы ведалі, што ўсе класы будуць толькі беларускамоўныя. Як адбыўся рэферэндум, паводле якога, быццам, дзве мовы сталі дзяржаўнымі, мы даведаліся, што адкрываецца рускамоўны клас. У школе правялі тэставанне і адабралі ў яго дзяцей з самым высокім узроўнем. У Каці ўзровень быў таксама высокі, але яна засталася ў беларускамоўным класе. І што крыўдна: у рускамоўны клас сваё дзіця чамусьці аддае настаўніца беларускай мовы і літаратуры, і вядомы беларускі пісьменнік таксама свайго сына ў рускамоўны клас аддае...

Чатыры гады хадзіла Каця ў беларускамоўны клас, нарэшце пачынаюць брацца і за яго: цяжка, маўляў, дзецям вучыцца па-беларуску! І так атрымалася, што не было з кім аб'яднацца — пяць чалавек толькі засталося, якія адмовіліся пісаць заявы, што хочуць перайсці на рускамоўнае навучанне. Аднойчы я пачула, што будзе сход на гэту тэму, але паколькі ведалі, што я буду змагацца, сказалі мне: гэта проста жанчыны збіраюцца вокны мыць! Сход адбыўся, на ім сабралі заявы ад бацькоў з просьбай перавесці дзяцей у рускамоўны клас. Гэта быў такі цяжкі перыяд! І да міністра адукацыі хадзілі, і ў РАНА звярталіся... Нам сказалі: набярэцца дзесяць чалавек — пакінем клас, але дзецям вашым будзе некамфортна, ды і настаўнікі стануць блытацца ў мовах! Лепш вазіце вы сваіх дзяцей у Кунцаўшчыну, у беларускамоўную гімназію!

І мы вымушаны былі дачку перавесці ў гімназію, сын пазней таксама перайшоў у іншую школу. Цяпер ён вывучае беларускую і польскую мовы на філфаку БДУ, а Каця паступіла ў Нацыянальны гуманітарны ліцэй імя Якуба Коласа. Але тады гэта была цэлая праблема, якая існуе і па сённяшні дзень: як у сталіцы Беларусі выхоўваць беларускамоўных дзяцей? Ёсць жа сем'і, дзе гавораць па-беларуску, і яны чамусьці ў нашым грамадстве аказваюцца ў горшым становішчы, чым рускамоўныя, ужо хаця б таму, што бацькі павінны траціць нервы і час, каб ранкам, перад работай, везці дзяцей на другі канец горада, дзе яны будуць сябе камфортна адчуваць у беларускамоўным асяроддзі!

— Гучанне беларускай мовы лепш за ўсё перадае "тарашкевіца"?

— Так, калі нехта размаўляе на "тарашкевіцы", гэта адразу можна адчуць. Беларуская мова — старадаўняя, як сцвярджаюць многія вучоныя, ёй больш за восем стагоддзяў, і яна старэйшая за рускую. Калі Беларусь уваходзіла ў склад Расійскай імперыі, наша мова была забаронена, на ёй забаранялася друкаваць, і яна развівалася толькі вусна. Пасля рэвалюцыі 1905—1907 гадоў забарона з друкаванага беларускага слова была знята, і сталі выпрацоўвацца арфаэпічныя і арфаграфічныя нормы. Найбольшай папулярнасцю карысталася граматыка Тарашкевіча. Сёння газета "Наша ніва" выходзіць на "тарашкевіцы", з мяккімі знакамі...

А ў 1933 годзе адбылася рэформа беларускага правапісу, якая скасавала мяккія знакі, а многія запазычаныя словы сталі перадавацца пад уплывам рускай мовы. Гэтую разнавіднасць назвалі "наркамаўкай" ці "наркомаўкай". І калі сёння нехта піша, размаўляе, друкуе на "тарашкевіцы", я лічу, што гэта — пратэст супраць тых рэпрэсій, якія чыніліся з беларускай мовы, таму што нельга было пазбаўляць яе гэтай мілагучнасці і асаблівасцяў у вымаўленні спалучэнняў зычных... Я згодна з гэтымі людзьмі і таксама на іх баку.

— Але моладзь вучыце на "наркамаўцы"?

— Так, бо я працую ў дзяржаўнай установе і дзеці, якіх я вучу, будуць здаваць на "наркамаўцы" і дыктант, і правілы. Але калі яны прыходзяць першы раз на заняткі, я расказваю ім пра Браніслава Тарашкевіча, пра іншых мовазнаўцаў, пра Таварыства беларускай мовы, якое змагаецца за чысціню беларускай мовы, за яе правы ў нашым грамадстве. І чытаю дзецям з артыкула Цёткі "Шануйце роднае слова" не пачатак, які ўсе ведаюць, а далей, дзе яна заклікае: "Мейце сілу і адвагу трымацца роднага слова, усюды галасна казаць па-свойму...". І калі я чытаю артыкул, дзеці думаюць, што гэта сучасны пісьменнік так казаў! А яна заклікала маладых людзей гаварыць па-беларуску амаль сто гадоў таму!

— Вы задаволены сваёй работай?

— Ведаеце, я сёння зірнула на фатаграфію мінулагодняга выпуску, а там так шмат дзяцей, і я падумала: "Божа! Я ж кожнаму аддавала ўвагу, як жа хапіла мяне на ўсіх?". І яны — абсалютна ўсе — летась паступілі ў розныя ВНУ, і мне гэта так прыемна!

— Алена Уладзіміраўна, як вы думаеце, што ж будзе з нашай мовай, калі Беларусь аб'яднаецца з Расіяй? — задала я пытанне, якое, спадзяюся, хвалюе многіх беларусаў.

— Я не хачу, каб гэта адбылося, — сказала яна, — але калі ўсё ж такі адбудзецца, то, думаю, нічога добрага, на жаль, для нас на будзе. Трэба спадзявацца, што вырасце новае пакаленне, у тым ліку і мае выхаванцы, якія прыхільна будуць ставіцца да беларускай мовы... Можа, іх стане нават яшчэ больш у сувязі з такімі падзеямі, абудзіцца нацыянальная годнасць і захочацца даказаць, што ўсё ж такі ёсць такі народ на зямлі — беларусы...

Ганна АРЦЮШКЕВІЧ.
Фота Паўла АРЦЮШКЕВІЧА.

ДНЕВНИК АРЕСТАНТА

На нарах...

Оказавшись за решеткой на Окрестина, решила вести дневник. Записи, которые делала в камере в течение 15 суток, предлагаю читателям «Народной воли».

Людмила ГРЯЗНОВА

13 марта

Суд Советского района ополчился на меня. Надеялась на штраф или 10 суток, максимум, что возможно за мое "преступление". Судья Козадаев дал 15 суток. Вероятно, за особые заслуги. Андрей Санников сказал, что Лукашенко, видимо, читал мои статьи и теперь решил отыграться. Народ, сидевший в кабинете у судьи при оглашении приговора, не ожидал такого и с сочувствием глядел на меня. Во время чтения приговора я поняла, к чему все идет, и внутренне собралась, чтобы не выдать разочарования.

Вышла спокойно из кабинета и увидела раскрасневшееся лицо дочери Светланы. Ребенок был растерян от приговора суда — целых 15 суток. Мы с ней заодно и прекрасно понимаем друг друга. Каждая из нас нормально перенесет эти две недели жизни порознь и неудобства, связанные с моим арестом. Главная забота для нас — бабушка и дедушка. Как они все это переживут? Как они сумеют свыкнуться с мыслью, что дочь сидит на Окрестина и вызвала гнев у известного деятеля?

После суда завезли нас четверых "политических" — Андрея Санникова, Дмитрия Бондаренко, Леонида Малахова и меня — в Советский РУВД. Завели в "обезьянник" — помещение для задержанных — и забрали пакеты с вещами. Дежурный милиционер повозмущался, что у меня три пакета: мол, больше трех килограммов нельзя. Но за меня вступились ребята, и он отступил. Рядом со мной сидел сильно выпивший мужчина внушительной комплекции, говоривший по-украински. Сидел смирно, только время от времени пытался встать, но его возвращали назад находящиеся рядом вооруженные автоматами милиционеры. Они сновали по своим делам, не делая для нас никакого исключения, мы были для них просто задержанными, только с митинга.

Потом нас повели наверх сниматься. Ребят засняли на видео. Мне не потребовалось позировать, поскольку накануне снимали, и в компьютере нашли вчерашние кадры. Снова повели в "обезьянник" — сняли отпечатки пальцев и поместили в маленькие камеры. Ребят отдельно, меня к двум женщинам, задержанным за хулиганство. Одна из них — очень симпатичная и словоохотливая — сказала, что ее подозревают в ограблении киоска. Рассказывая свою историю, резко переходила от страданий к самым приятным эмоциям — ожидаемому рождению племянницы и общению с любимой кошкой, которая периодически приносит элитных котят. Мы так понравились друг другу, что надеялись оказаться в одной камере. Но через час расстались.

Нас, "политических", посадили в милицейский "рафик" и повезли в спецприемник на Окрестина. Встретили там спокойно, без оскорблений и хамства, ознакомили с правилами внутреннего распорядка, проверили вещи. Меня первой повели в камеру. В камере никого не было, и я даже обрадовалась. Одиночество лучше, чем толпа народа и связанная с ней духота и теснота. Шестнадцатиметровая камера была поменьше, чем та, где я была два года назад. Но она оказалась относительно чистой и невонючей. По-новому отделан туалет, загороженный полутораметровой стенкой от остального пространства. Вода для питья и туалета течет уже из двух разных кранов. Поставлен умывальник. В таких условиях можно относительно чувствовать себя человеком.

Через пять минут привели худенькую женщину лет сорока. Мы быстро познакомились, рассказали свои истории и, довольные друг другом, уснули. Но наш "рай" длился недолго. Из соседнего изолятора привели к нам, мягко говоря, возбужденную женщину. Она долго и громко говорила, перемежая речь нецензурными словами. Мы страдали из-за потерянного сна, но мало-помалу успокоили ее. Моя соседка уснула, а я все продолжала работать психотерапевтом для истерзанной женщины. Только под утро удалось уснуть. Жесткий настил, конечно, неудобен, но это можно пережить, чего не скажешь о криках и причитаниях.

Утром мои бывалые компаньонки, не раз сидевшие в СИЗО, профессионально взялись за уборку камеры. Подмели пол, смахнули веником пыль со стен, протерли мокрой тряпкой окно, настил, на котором лежим, пол, умывальник и туалет. Открыли форточку, и камера преобразилась. Воздух стал другим, несмотря на то, что мои компаньонки довольно активно курили. Мне, некурящей, запах дыма, а тем более дешевых сигарет, никак не украшал жизнь. Но ничего не сделаешь, приходится терпеть, не тратя нервов.

На завтрак дежурные, такие же заключенные, принесли по миске овсяной каши и кружке чая. Добавили к ним лакомств из моей передачи и нормально поели, почти как в кафе, только в камере, рядом с парашей. После завтрака мою худенькую соседку выпустили — дома трое детей и муж-инвалид. Остались мы вдвоем с неспокойной женщиной, больной с детства. Ее, по рассказам, девятимесячную, уронили с кровати. На всю жизнь остались проблемы с головой и психикой. Стало немного тревожно, но она успокоилась, как только я начала вслух читать рассказы Бунина.

14 марта

Вторая ночь была не лучше первой. С вечера беспокойная женщина уснула, и я тоже смогла вздремнуть. Но "счастье" было таким недолгим... До утра она, лишенная сигарет и мучимая обычным ночным возбуждением, не переставала громко говорить, кричать и метаться по камере. Я просила-умоляла ее успокоиться, но все было без толку. Под утро, несмотря на ее крик, я все-таки уснула. Вероятно, человек ко всему может адаптироваться и даже спать при свете под аккомпанемент сумасшедшей какофонии.

За один день и две ночи столько услышала ненормативной лексики — матерных слов, оборотов, несущих совершенно новый смысл другого мира, мира, в котором живут некоторые сельские и городские жители, правда, опустившиеся, не догоняющие жизнь и не пытающиеся в ней разобраться. Мира тех людей, для которых важно только поесть, поспать, удовлетворить сексуальную потребность, внушить другим страх и отбиться от реальной или воображаемой агрессии.

Тема отношений с "ментами" — отдельная и не менее важная для моей соседки, чем тема любовных страстей. Абсолютное неприятие и враждебность к правоохранительным органам. В каждом видит врага, негодяя, взяточника и вора. Отношения полярны, черно-белы. Они — это они, причем покрыты только черной краской, мы — это мы, и на нас ни единого пятнышка.

Разговор и причитания соседки имеют четкий алгоритм, как хорошо заезженная дорога в дремучем лесу. Любимые темы — "менты", преследования, прослушки, мужчины-партнеры, семья и сын. Как только она начинает говорить о них, эмоции, голос, моторика усиливаются до таких пределов, что соседние камеры и даже дежурные не выдерживают. Но если затрагиваешь другие темы, например, как она делает котлеты, как выглядят родные места, сознание соскакивает с проторенных психо-шизофренических дорог, и она начинает рассуждать очень здраво. Заметив такую ее слабость, я стала беззастенчиво использовать прием увода в сторону от проторенных дорог. Особенно это удается утром и днем, но никак не действует ночью. Главное, что она хорошо ко мне относится, не распространяя пока свою вселенскую ненависть на меня. Что-то ее сдерживает, либо мои сигареты, которые я получила с воли специально для нее, либо моя колбаса, либо у нее, как у каждого человека, что-то должно оставаться за душой, какое-то человеколюбие. Понимая это, я даже перестала бояться ее поведения и того, что у нее есть сломанные маникюрные ножнички и два гвоздя, найденные в камере.

16 марта

Сегодня 16 марта. Во Дворце "Сукно" проходит съезд интеллигенции. Очень нужное событие для страны, оказавшейся в тупике и мучительно ищущей выхода. Эта многострадальная земля рождала талантливых людей — книгопечатников, художников, музыкантов, поэтов и ученых. Но как только звезды восходили, скрывались за горизонтом — на Востоке или на Западе, обогащая русскую или польскую культуру. Лишь в биографии оставалась строка о месте рождения — Беларусь. И на всю жизнь тоска по Родине.

Неужели снова этот путь звезд повторится? Быков и Алексиевич в Европе, лучшие ученые в Америке, талантливые бизнесмены и менеджеры в Москве. Значит, те, кто остался дома и не уехал, должны сказать свое слово. Их час настал.

Наверняка во Дворце "Сукно" будут произнесены блестящие речи о том, что наболело и где искать выход. Мне после трех дней общения с несчастной женщиной, прожившей тяжелую жизнь, отсидевшей два года в тюрьме, надломленную психически, приоткрылась такая завеса нашего убожества, что хочется криком кричать о спасении пропадающих от пьянства и безысходности людей.

Но кричать не нужно. Надо крепко подумать, что их сломало и как можно вернуть их на путь истинный. Умные, самостоятельные люди сами все понимают и не нуждаются в наставлениях. Но таких в любом обществе меньшинство. Остальные требуют ухода и культурного содействия.

В эпоху перелома, которую мы переживаем, это становится особенно важным. Обыватель — и в городе, и в деревне — потерял старые ориентиры и не обрел новых. В советское время для него все было понятно. Государство в лице партии — главный управляющий, настолько могущественный, что даже заменил Бога. Человек — безропотный исполнитель, послушная овца, мелкий винтик. Мир четко делился на верховную власть и никчемного человека. Эти две крайности определяли тип социального движения. Карьера считалась тем успешнее, чем выше взбирался человек по государственной лестнице. При этом никакого значения не имело, сколько моральных заповедей он переступал. Женитьба была удачной, если удавалось "заарканить" дочь крупного партийного руководителя, а потом, не любя ее, с помощью тестя пересаживаться из одного руководящего кресла в другое. Послушание и встроенность в систему стабильно стимулировались, люди привыкли к определенным правилам, сложились традиции показной и теневой советской культуры. Каждый нормальный человек четко понимал алгоритм социума, предусматривал дальнейшие шаги и планировал, хоть и очень обделенное, будущее. Будущее, как у всех, с квартирой через десять лет стояния в очереди, с югославскими сапогами, "выброшенными" в магазине под праздник, со сторублевой пенсией.

И вдруг этот налаженный механизм остановился. Перестали поступать нефтедоллары, инвестиции и даже хлеб в магазины. Исчезла партия, заменявшая отца, сына и святого духа. Некому стало подчиняться. Люди оказались в одиночестве, наедине с катастрофической ситуацией и со своими проблемами. Как теперь жить? Как делать карьеру? На ком жениться? Кого топтать и кого восхвалять?

И вновь, как не раз случалось в истории, массы не захотели свободы, испугались ответственности, ушли от собственного выбора и подчинились стадным инстинктам. Сгрудились возле нового пастуха и вручили ему свои судьбы. Эйфория длилась недолго. Через девять лет обнаружилось, что слепых ведет слепой. Однако подпускать образованную элиту к массе он не собирается, позволяя интеллектуалам только разговаривать друг с другом, что сегодня и происходит во Дворце "Сукно". Наверняка там говорят, как достучаться до народа, как его увлечь, как развеять губительные иллюзии.

Мне кажется: необходимо избавиться от убеждения, что народные массы жаждут свободы. Большинство хочет подчиняться, и это надо им позволить делать. Подчиняться Богу, но не партии. Подчиняться закону, но не очередному вождю. Подчиняться моральным заповедям, но не нормам бандитского мира. Подчиняться цивилизованному предпринимателю, но не директору государственного предприятия, рисующего фиктивные показатели. Не стоит людей пугать свободой, а нужно поскорее поставить рамки новой жизни, леса нового социального здания. В разрушенном здании, среди зарослей дремучего леса любой народ может опуститься до варварского состояния и одичать.

Призывы к свободе, разносящиеся со времен перестройки, превратно поняты в нашем обществе. Свобода воспринята как анархия и беззаконие, как призыв к крушению вечных моральных заповедей — не убий, не укради, не возлюби жену ближнего... Примитивное понимание свободы нанесло удар по либеральным ценностям и демократической политике.

Придется снова обращаться к людям с более четкими представлениями о свободе и демократии. Придется снова пересмотреть желание обывателей делать самостоятельный выбор. И только после этого предложить уместный проект нового социального здания, без телячьих восторгов либералов и без консервативных подходов государственников, рассчитывая на интересы элиты и обывателей.

Соответственно, проект окажется двухслойным, как пирог из двух коржей. Один слой рассчитан на элиту — интеллектуалов, бизнесменов и менеджеров. Другой — на тех, кто ведом жизнью и с готовностью плывет по течению. Для элиты надо представить проект нового здания со всей технической документацией. Она этим интересуется, отвечая за прочность конструкции и результаты строительства. Для обывателей, вселяющихся в дом, достаточно четко нарисовать план квартир и назвать их цену.

В проекте потребуется более конкретно обрисовать культурный контур. Вероятно, именно этого больше всего не хватало в начале 90-х годов в Беларуси, когда страна оказалась на распутье. Следует любым образом сохранить культурную связь с народом, диалог с ним на том языке, который ему понятен, на тех образах, которыми он оперирует. Ни в коем случае никакими романтическими помыслами не прервать этот интимный разговор элиты с народом. Придется учитывать и прошлые советские традиции, и новый глобальный аспект, не загоняя разговор в нишу национального фольклора. Придется отвечать на те вопросы, которые беспокоят и отставного офицера, и выпускника университета, и селянина с Полесья. В результате культурный контур проекта станет многоплановым и разнообразным, не вызывая раздражения тех, к кому не обратились.

Язык в Беларуси, пытающейся оторваться от России, играет политическую роль. Этот аспект культурного диалога, вероятно, был переоценен. Стремились к ускоренной белорусизации, чтобы уйти из-под влияния России. Но потеряли взаимопонимание с собственным народом, в городах говорящем по-русски. Ударило с неожиданной стороны. С народом заговорил другой вещатель, заведший людей в тупик и сегодня продающий страну за право управлять ею.

(Окончание следует.)

ЗАКУЛІССЕ

Прафесар музыкі Уладзімір Ткачэнка

Уладзімір Ткачэнка — адзін з нямногіх музыкантаў Беларусі, чый аўтарытэт безагаворачна прызнаюць усе. І калі б існавала афіцыйнае званне "прафесар музыкі", Уладзіміру Мікалаевічу яно падышло б у найбольшай ступені.

Скрыпач у «Песнярах»

Ткачэнка не падзяляе музычныя жанры на лёгкія і цяжкія, простыя і складаныя. Музыка для яго існуе ўвогуле — як магчымасць жыць і дыхаць, як бязмежная рэальнасць, у якой заўсёды шмат прасторы для творчасці.

Прафесійны скрыпач (менавіта па гэтай спецыяльнасці ён скончыў Беларускую кансерваторыю), Ткачэнка амаль адразу трапіў у ансамбль "Песняры", дзе адпрацаваў з 1977 па 1985 гады, у перыяд стабільнай папулярнасці і вялікага плёну ў дзейнасці знакамітага калектыву. У "Песнярах" музыкант удасканаліўся ў якасці аранжыроўшчыка, якое ў яго творчасці ператваралася ў сапраўднае мастацтва.

Адным з самых высокіх дасягненняў Ткачэнкі ў галіне вакальнай аранжыроўкі стала апрацаванне ім для "Песняроў" песні Ц.Хрэннікава "Кожны чацвёрты", якая аказалася вяхой у творчасці ансамбля. Майстар арганічна спалучыў у гэтай бліскучай працы традыцыі поліфанічнай музыкі з сучаснымі джазавымі гармоніямі і прадэманстраваў выдатнае веданне законаў харавых спеваў.

Аранжыроўшчык

Вось ужо шаснаццаты сезон Уладзімір Ткачэнка — аранжыроўшчык і гітарыст Дзяржаўнага канцэртнага аркестра Беларусі — бадай, адзінага беларускага калектыву, які высока каціруецца ў расійскім шоу-бізнесе, удзельнічае ў разнастайных праектах вядучых тэматычных тэлеканалаў і мае пастаянныя творчыя кантакты з зоркамі расійскай эстрады. Але, гледзячы на раскошную тэлевізійную "карцінку", у якую Уладзімір Ткачэнка трапляе часцей за іншых — бо са сваёй нязменнай гітарай сядзіць на першым радзе якраз насупраць маэстра **Фінберга**, — мала хто задумваецца над тым, што бачнай лёгкасці і віртуознасці бляску ігры аркестра забяспечваецца не толькі талентамі і рупліваю рэпетыцый, але і вялікай падрыхтоўчай працай аранжыроўшчыка. Кожная апрацоўка павінна падысці да выканаўцы, як добра пашыты касцюм. А такіх апрацовак-аранжыровак толькі да аднаго канцэрта спатрэбіцца па некалькі дзесяткаў, не кажучы ўжо пра амаль штогадовую падрыхтоўку праграм да буйных музычных фестываляў, падчас якіх колькасць выконваемых аркестрам твораў часцяком дасягае паўтары сотні!

Уладзімір Ткачэнка — у абойме неімаверных майстроў, якія ствараюць найлепшыя ўмовы для стабільнай творчай працы вялікага сіндыката, імя якому Дзяржаўны канцэртны аркестр.

Юбіляр

Шчыра кажучы, нават цяжка ўявіць, як Ткачэнка паспявае рэалізоўваць такую вялізную колькасць чужога музычнага матэрыялу. Але ж — паспявае і пры гэтым умудраецца ствараць уласную музыку, а таксама падтрымліваць выдатную форму як выканаўца! Бо вось ужо амаль чвэрць стагоддзя ён упэўнена займае адно з лідзіруючых месцаў у рэйтынгу лепшых айчынных гітарыстаў.

Ва ўсіх трох творчых іпастасях — аранжыроўшчыка, кампазітара і выканаўцы — заслужаны артыст Беларусі Уладзімір Ткачэнка паўстаў падчас свайго творчага вечара, на якім адзначалася яго 50-годдзе.

Безумоўна, цэнтральнай падзеяй вечарыны сталася выкананне аркестрам на чале з М.Фінбергам твора У. Ткачэнкі пад назвай "Сімфонія "Песняроў", напісанага ў жніўні 2000 года да 30-годдзя ансамбля. Назва гэта падразумявае хутчэй не сімфанічную форму, а паэтычны сімвал "Сімфонія "Песняроў".

Кампазітар стварыў "Сімфонію" з вялікай любоўю да творчай спадчыны "Песняроў". Гэты твор нібы вярнуў слухачоў у багаты свет музычных вобразаў, адлюстраваных у творчасці "Песняроў".

Ну а потым аркестр падарыў юбіляру і публіцы сапраўдны феерверк джазавых віншаванняў. Праўда, віноўнік урачыстасці пры гэтым зусім не сядзеў у баку як назіральнік, а самым непасрэдным чынам "дапамагаў" аркестрантам віншаваць сябе: іграў бліскучыя віртуозныя сола на ўсіх сваіх гітарах і скрыпцы. Асабліва ўразіла і захапіла публіку яго выкананне знакамітай джазавай п'есы "Караван", якую маэстра сыграў на грыфе, скарыстаўшы гітару амаль як клавішны інструмент, але прадэманстраваўшы пры гэтым, як заўсёды, адмысловую тэхніку.

Калега **Валерый Шчарыца** (гэта ім прысвячалася папулярная некалі песня **Эдуарда Ханка** "Найлепшы трубач") нечакана для ўсіх выступіў у амплуа канферансье, заўважыўшы з задавальненнем, што *"секта пяцідзесятнікаў"*, членамі якой ужо з'яўляюцца ён сам і Міхаіл Фінберг, нарэшце папоўнілася яшчэ адным удзельнікам аркестра. А струнная група ўмудрылася ў час выканання нейкага эксэза раптоўна хорам пракрычаць, што жадае юбіляру мець як мага больш прэмій...

Ва ўдары быў і Міхаіл Фінберг, які раз-пораз перахопліваў эстафету вядзення канцэрта ў **Ірыны Смольскай**, дзякаваў юбіляру і не пераставаў паўтараць, што ў Дзяржаўным канцэртным аркестры працуюць *ЛЕПШЫЯ* музыканты.

Хто б сумняваўся!

Усе віншаванні ў адрас Уладзіміра Ткачэнкі — афіцыйныя і сяброўскія, сур'ёзныя і жартоўныя — былі сапраўды шчырымі. Бо Уладзіміра Мікалаевіча паважаюць і цэняць не толькі за яго прафесіяналізм, але і за надзвычайную годнасць і сціпласць. Ён чалавек выключных маральных якасцяў — шчыры, добразычлівы, сумленны. Самотнік, якога кружыць па сваіх вірах магічная галактыка — Музыка.

Вольга БРЫЛОН.

Льюис подал на Кличко в суд

Леннокс Льюис, чемпион мира в тяжелом весе, подал в суд на Виталия Кличко и WBC. Британец настаивает на том, что он не обязан драться с украинцем, в то время как WBC намерен этот бой провести. Льюис требует отмены боя.

"Нам сообщили об иске Льюиса, но пока мы не будем давать никаких комментариев", — заявил Кристоф Рыбарцик, представитель промоутеров украинца. Как указывает Кличко, по правилам WBC чемпион должен защищать свой титул по крайней мере раз в год. Соответственно, Льюис должен провести бой с Кличко до 8 июня.

Однако Льюис утверждает, что до этой даты организовать бой будет невозможно. К тому же Кличко намеревается драться с Роем Джонсом-младшим за титул чемпиона мира по версии WBA. Джонс же обладает также титулом чемпиона мира в другом весе, а по правилам WBA он может владеть только одним титулом. До 15 апреля Джонс должен определиться в вопросе, какой именно титул он будет защищать. Если он откажется драться в тяжелом весе, Кличко подберут другого соперника.

Подготовил к печати Виталий ГАРБУЗОВ.

ЧАСТНЫЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ

Продаю

Кран-балки, тали, лебедки, электр., ручные, МТМ. **Тел.: (8-017) 234-61-32.**

Куплю

Антиквариат! Покупка! Оценка! Награды СССР, царские знаки, икону, купюры США до 1928 г., картину, бронзовые и фарфоровые статуэтки, часы, книги до 1922 г., кортик, саблю, трофеи. Тел.282-66-30, 8-0292-82-66-30.

Услуги

Штукатурные работы выполнит бригада женщин. Безупречное качество. **Тел. 211-72-19 (после 18.00).**

4

красавіка

ПЯТНІЦА
Усх. 6.36 Зах. 19.51
Даўж. дня 13.15
Маладзік
1 красавіка

95 гадоў з дня нараджэння Г. М. Базыленка (1908—1980), беларускага мовазнаўцы

95 гадоў з дня нараджэння Г. А. Дзяменцьева (1908—1974), вучонага і географа

ШАШКІ

Арыгінальная ахвяра

Працягваем **класіфікацыйны конкурс-9** дзесятым заданнем — камбінацыйнай міні-праблемай кандыдата ў майстры спорту Івана Наўроцкага (Мінск), у якой ажыццяўляецца арыгінальная ахвяра белай дамкі:

Белыя: a5, e5, f6, g7, h6 (5).
Чорныя: b2, b8, c3, c7, d4 (5).
Выйгрыш (тры ачкі).

Аднаго з пераможцаў чакае прыз І.Наўроцкага — кніга А.Ракітніцкага "Шашкі і камбінацыі" (Мінск, "Беларусь", 1976 г.).

Тэрмін для адказаў — традыцыйных два тыдні. Чакаем іх па адрасе: **220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а, рэдакцыя газеты "Народная воля", "Шашкі".**

Вынікі конкурсу

Падводзім вынікі **класіфікацыйнага конкурсу-8.**

Ажно 32 удзельнікі набралі па 29 ачкоў (!), што сведчыць аб нядрэннай шашачнай кваліфікацыі нашых падпісчыкаў: В.Астрынскі, А.Ліцьвінаў, П.Чэрнак, В.Дзялендзік, М.Загуста, М.Буканаў, М.Андрушчанкаў, В.Грабенка, В.Мітліцкі, Ф.Хадачынскі, А.Янчук, Л.Жыхар, У.Мазанік, У.Сапяжынскі, М.Гардзіеўскі, Г.Казлоўскі, У.Захарчук, А.Перавознікаў, М.Падбярэзскі, А.Чумакоў, С.Сіманоўскі, М.Блізнец, Л.Вітошкін, П.Каролік, В.Бялоў, В.Краўчук, А.Кагоцька, А.Сапегін, А.Якубель, І.Аліхвер, магнітагорцы А.Агапітаў і М.Ліцічэўскі.

Першыя шэсць з іх атрымаюць прызы Дзмітрыя Камчыцкага — шчырага сябра "Народнай волі" з Магілёва. Так іх расставіла жараб'ёўка. Будзе адзначаны і суддзя конкурсу.

Далей месцы размеркаваліся так: С.Краіла, Я.Кандрачэнка, М.Пякарскі, В.Кавальчук (па 18 ачкоў), М.Гельман, Аляксандра Камінская, Л.Пасвісцелік, А.Іванькоў, Р.Сідарчук, нашы магнітагорскія чытачы С.Чарапанаў, А.Рабчыкаў, Н.Хасанаў і В.Тарбаеў (па 15), М.Крупнік (8), І.Ананіч, Л.Мінчук, Э.Дамброўскі і С.Супрунюк (па 6), А.Сняжкоў, Ю.Магонаў і П.Кажаноўскі (па 3).

Норма другога разраду па шашках склала 29 ачкоў. Даведкі высылаюцца па заяўках тых, хто яе выканаў упершыню.

Удзячныя чытачам за ўдзел у конкурсе, а Д.Камчыцкаму — за прызы і зычым усім новых поспехаў — і не толькі на шашачнай ніве!

Вышэйшая ліга

У ёй выступілі прадстаўнікі шашак-100.

Чэмпіёнам краіны стаў майстар Ігар Цярэшка, які набраў 13 ачкоў. Міжнародны гросмайстар Ірына Пашкевіч, якая ўзначальвае Федэрацыю шашак Беларусі, змагла даць бой мацнейшым шашыстам рэспублікі і з 11 ачкамі заваявала сярэбраны медаль сярод... мужчын (!). Трэцяе-чацвёртае месцы падзялілі майстры Мікалай Кадзеснікаў і Віталь Варушыла. У іх актыве на адно ачко менш.

Першая тройка атрымала пуцёўкі на ўдзел у наступным чэмпіянаце.

Кубак вобласці

"Каманда нашага Валожынскага раёна ўпершыню заняла трэцяе прызавое месца ў Кубку Мінскай вобласці па шашках-64. Акрамя мяне, за яе выступалі настаўнік працы сярэдняй школы №1 М.Шыян і мая вучаніца Алена Южык", — піша настаўнік матэматыкі і фізікі Суднікаўскай СШ М.Саўкін — кандыдат у майстры спорту.

Нам застаецца дадаць, што ён адзіны згуляў унічыю з міжнародным гросмайстрам В.Габрыелянам (!), які быў на чале каманды г.Мар'іна Горка, якая і заваявала Кубак. Другімі былі барысаўчане.

Чэмпіянат Магілёва

У ім першае-другое месцы падзялілі кандыдаты ў майстры спорту Д.Камчыцкі і Я.Дыментаў, якія запісалі на свой рахунак па 23 ачкі, але так іх расставіў каэфіцыент. На тры ачкі адстаў ад іх У.Мельнік — таксама кандыдат у майстры спорту.

Наступныя фрагменты гэтага турніру заслугоўваюць увагі:

1.Белыя (Д.Камчыцкі): b2, b4, f2, g1, g3, h2 (6).

Чорныя (Н.Марозаў): b6, e5, e7, g5, g7 (5).

Чорныя згулялі 1... ba5 (трэба было 1...gh4 з нічыёй) 2.bc3! ef6 3.gh4 gf4. Далей падумайце самі.

2.Белыя (Д.Камчыцкі): a3, c3, e3, f4, g3, h2 (6).

Чорныя (І.Пятроўскі): a5, c5, c7, d6, e5, h6 (6).

Пасля 1.gh4 2.h:f4 cb6 3.cd4 ab4 4.hg5! (нельга 4.de5 ba5 5.e:c7 cd4=) белыя правялі камбінацыю з добрым густам. Пашукайце яе самастойна.

Іншыя спаборніцтвы

Першынство Жлобінскага раёна разыгралі 4 кандыдаты ў майстры спорту і 10 першаразраднікаў. У тройку прызёраў увайшлі: выкладчык металургічнага тэхнікума Л.Гельфер, кіраўнік шахматна-шашачнага гуртка Чырвонабярэжскай сярэдняй школы-сада М.Азоліньш і намеснік дырэктара Старарудзнянскай СШ-сада А.Іванькоў.

Каманда дзяржаўнага універсітэта пад кіраўніцтвам М.Ажогіна заняла першае месца ў спаборніцтвах сярод ВНУ г.Гродна. За яе выступалі майстар А.Маркін, першаразраднікі Д.Сяргейчык, А.Журовіч і Аксана Харазян.

Аб гэтым паведамілі кандыдат у майстры спорту Аляксандр Іванькоў (Жлобінскі р-н) і першаразраднікі Ю. і А.Журовічы (Слонім).

Чакаем і ад вас паведамленняў аб шашачных спаборніцтвах, хвалюючых эпізодах з партый-64 і 100, аналізаў павучальных пазіцый.

Супаставім рашэнні

Праверце, калі ласка, рашэнні заданняў класіфікацыйнага конкурсу-9 (М.Грушэўскі): №5 — (dc3, e5, c1) I a7:c5! (f8) b6 (e7) c5, c7=. I a3:c5? (a3)x; №6 — I b8 (cb2) be5 (a1) h8 (g7) d4, f4 (b4) d4x. I d4?, f4 (b4) b8 (c3) be5 (ab2, d2) c3, c5 (e7) b6 (d6) a7 (e5!)=.

Мікалай ГРУШЭЎСКІ, майстар спорту.

ШАХМАТЫ

Из творчества читателей

Публикуем двухходовую задачу-миниатюру нашего читателя из Минска доцента Белорусского технического университета Чеслава Андреевича Якубовского.

Ч.Якубовский

Белые: Kph6, Фc3, Kb6, Ce2 (4).
Черные: Kpe4, пп. d6, f5 (3).
Мат в два хода.

Попробуйте найти ее решение. Свои ответы присылайте по адресу: **220030, Минск, ул.Энгельса, 34а, редакция газеты "Народная воля", "Шахматы".**

Гарри хлопнул дверью

Традиционный гроссмейстерский супертурнир в Линаресе (Испания), проводившийся в 20-й раз, собрал сильнейший состав участников. В нем выступили действующий чемпион мира Владимир Крамник, шахматист с наивысшим в мире рейтингом экс-чемпион мира Гарри Каспаров, чемпион мира ФИДЕ Руслан Пономарев, экс-чемпион мира ФИДЕ Вишванатан Ананд, победитель турнира претендентов на звание чемпиона мира Петер Леко, талантливый 16-летний бакинский гроссмейстер Теймур Раджабов и молодой испанский гроссмейстер Франциско Вальехо. Соперники провели между собой по две партии. Турнир начался с сенсации. Каспаров, который семь лет подряд выходил победителем в Линаресе, неожиданно проиграл Раджабову. Правда, выиграв затем у Пономарева и Ананда, Каспаров почти догнал лидеров. Однако во втором круге ему не удалось победить ни в одной партии. В итоге лучший результат показали сразу двое: Петер Леко (Венгрия) и Владимир Крамник (Россия), набравшие по 7 очков из 12.

Победителем был признан венгерский гроссмейстер, одержавший большее число побед. В.Крамник оказался единственным, кто не потерпел в турнире поражений, но и побед было мало — всего две. На пол-очка от победителей отстали Вишванатан Ананд (Индия) и Гарри Каспаров (Россия). По большему числу побед третьим был объявлен Ананд. Пятым финишировал Руслан Пономарев (Украина), набравший 5,5 очка. На последующих местах: Франциско Вальехо (Испания) — 5 очков и Теймур Раджабов (Азербайджан) — 4,5.

На закрытии турнира случился скандал. Дело в том, что там были оглашены результаты присуждения журналистского приза за лучшую партию. Лауреатом был назван Т.Раджабов за партию с Г.Каспаровым. Это вызвало гнев экс-чемпиона мира. Каспаров стремительно рванулся к микрофону и выразил свое возмущение за принятое, по его мнению, дилетантское решение, обвинив в этом журналистов и организаторов. Сделав заявление, чемпион демонстративно покинул зал, где проходила церемония награждения.

Приводим партию, из-за которой разгорелся сыр-бор. Каждый может сам составить о ней свое мнение.

Г.Каспаров—Т.Раджабов
Французская защита

1. e4 e6 2. d4 d5 3. Kc3 Kf6 4. e5 Kfd7 5. f4 c5 6. Kf3 Kc6 7. Ce3 a6 8. Фd2 b5 9. a3 Фb6 10. Ke2 c4 11. g4 h5 12. gh Л:h5 13. Kg3 Лh8 14. f5 ef 15. K:f5 Kf6 16. Kg3 Kg4 17. Cf4 Ce6 18. c3 Ce7 19. Kg5 o-o-o 20. K:e6 fe 21. Ce2 Kg:e5 22. Фe3 Kd7 23. Ф:e6 Ch4 24. Фg4 g5 25. Cd2 Лde8 26. o-o-o Ka5 27. Лdf1 Kb3+ 28. Kpd1 C:g3 29. Лf7 Лd8 30. C:g5 Фg6 31. Фf5 Ф:f5 32. Л:f5 Лdf8 33. Л:f8+ K:f8 34. Cf3 Ch4 35. Ce3 Kd7 36. C:d5 Лe8 37. Ch6 Kdc5 38. Cf7 Лe7 39. Ch5 Kd3. **Белые сдались.**

Рейтинги белорусских шахматистов

В рейтинг-лист Международной шахматной федерации (ФИДЕ) включены более 200 белорусских шахматистов. Список возглавляет международный гроссмейстер Алексей Александров (Минск) — 2633. В первую тридцатку у мужчин входят гроссмейстеры. 2.Алексей Федоров (Могилев) — 2579, 3.Андрей Ковалев (Дубровно) — 2539, 4.Вячеслав Дыдышко — 2536, 5.Сергей Азаров — 2530, 6.Юрий Зезюлькин — 2524 (все из Минска), кандидат в мастера 7.Виталий Тетерев (Новополоцк) — 2507, международный мастер 8.Станислав Сметанкин (Брест) — 2506, 9.международный гроссмейстер Виктор Купрейчик — 2490, международные мастера 10.Алексей Чернушевич — 2486, 11.Андрей Жигалко — 2450 (все из Минска), 12.Сергей Каспаров (Могилев) — 2442, 13.Игорь Люцко — 2439, 14.Игорь Раткович — 2430, 15.Эдуард Колесник — 2423, 16.Сергей Михайловский — 2418, 17.Дмитрий Лыбин — 2413, 18.Евгений Мочалов — 2411 (все из Минска), 19.Вадим Алексеев (Могилев) — 2409, 20.Олег Романов — 2407, 21.Николай Царенков — 2407, 22.Валерий Смирнов — 2400, 23.Юрий Тихонов — 2399, 24.кандидат в мастера Александр Зажогин — 2398 (все из Минска), 25.мастер спорта Виталий Кочетков (Молодечно) — 2396, 26.международный мастер Владимир Литвинов — 2389 (все из Минска), 27.Александр Лукашок (Новополоцк) — 2384, международные мастера 28.Дмитрий Новицкий — 2384, 29.Сергей Сплошнов — 2384, 30.кандидат в мастера Дмитрий Сурма — 2383 (все из Минска).

Сильнейший белорусский шахматист Алексей Александров в мировом списке находится на 55-м месте. Впрочем, после успеха на турнире "Аэрофлот-2003" он, бесспорно, поднимется вверх.

НА ЗАМЕТКУ

Как избавиться от «посторонних ушей»

Факты прослушивания личных телефонов граждан со стороны спецслужб Беларуси ни для кого не являются секретом. Официальная власть этого не скрывает. Одно из подтверждений тому — публикация телефонных разговоров председателя ОГП Анатолия Лебедько с лидером Союза правых сил России Борисом Немцовым в газете "Советская Белоруссия".

В 2001 году на страницах того же издания публиковался материал "Операция "Белый Аист", из текста которого было понятно, что спецслужбы прослушивают телефонные переговоры представителей оппозиции. Как видно, для правоохранительных органов статьи Конституции о праве человека на тайну переписки и телефонных разговоров остаются пустым звуком.

Вообще, ни одна компания мобильной связи не сможет гарантировать абсолютную конфиденциальность переговоров. Впрочем, белорусские операторы ГСМ при составлении договоров с клиентами этот пункт не упоминают.

Вот несколько советов, как обезопасить свой мобильный телефон от "посторонних ушей".

Общие рекомендации:

1. Никогда не давайте посторонним звонить с Вашего телефона.
2. Не называйте номера мобильного телефона, если разговор может быть услышан посторонними.
3. Не сообщайте посторонним никаких данных о модели используемого Вами мобильного телефона, тарифе, операторе и т.д.
4. Не используйте для деловых переговоров аппараты, прошедшие ремонт или в которых заменялась SIM-карта.
5. Старайтесь пользоваться мобильным телефоном, привезенным из-за границы и не побывавшим в технических службах оператора.
6. Не реже, чем раз в 3—5 месяцев меняйте SIM-карту, сославшись на утрату. При этом прежнюю карту тщательно прячьте или уничтожайте.
7. Не ведите конфиденциальных переговоров с роуминговыми абонентами.
8. Используйте всевозможные пароли для доступа к телефону (PIN 1,PIN 2, блокировка телефона, пароль на записную книжку и т.д.).
9. Выключайте телефон при поездке на конфиденциальную встречу.
10. Пользуйтесь разными мобильными телефонами дома, в офисе, автомобиле и на даче.
11. Периодически отключайте аккумулятор телефона.
12. Не используйте режим автоматического ответа на входящий звонок.
13. Не ведите конфиденциальных переговоров в автомобиле, если пользуетесь "Hands Free" или автомобильной гарнитурой громкой связи.
14. Не используйте модели мобильных телефонов со встроенным диктофоном.
15. Не ведите конфиденциальных бесед, если Вы или Ваш собеседник хранит мобильный телефон в кармане или находящемся рядом дипломате.
16. Не рекомендуется ведение конфиденциальных переговоров с абонентами городских телефонов, сотовых телефонов стандартов DAMPS, NMT, CDMA-2000.
17. Многие модели сотовых телефонов имеют индикатор выключения шифратора. Не ведите переговоров при выключенном шифраторе.
18. Не ведите или прекращайте разговор по телефону, если появились или участились сбои в связи.
19. Не пользуйтесь переадресацией на городские номера.
20. Не ведите переговоров по телефону у окна или на балконе.

Признаки прослушивания (с использованием сотовых телефонов)

1. Быстрый разряд исправной аккумуляторной батареи.
2. Нагревание мобильного телефона.
3. "Ошибочные" входящие звонки.
4. Активизация услуг, которые Вы не заказывали.
5. Частые ожидающие входящие вызовы во время разговора.
6. До Вас стало трудно дозвониться.
7. Кто-то "забыл" свой мобильный телефон у Вас дома, в кабинете или машине.

**Максим АНИСЬКО.
Информационная служба РОО "БХК".**

Пятница, 4 апреля

БТ

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.00 Новости.
06.10, 07.10 Доброе утро, Беларусь!
08.10 "Линия защиты". Сериал (Россия). 1-я серия.
09.10 "Золотой голос". Сериал (Международный Французский Канал). 1-я серия.
10.00 Сад мечты. Передача для дачников.
10.25 "На перекрёстках Европы". Национальный телефестиваль песни.
10.55 Кухня КВН.
11.05 "Королева сердец". Сериал (Колумбия - Венесуэла).
12.15 Добрый день, Беларусь!
13.05 Комедия **"Ты — мне, я - тебе"** ("Мосфильм").
14.35 Добрый день, Беларусь!
15.15 "Самая плохая ведьма". Сериал для детей (Великобритания).
15.40 5 чудес.
15.50 "Это классно!" Молодежный сериал (Международный Французский Канал).
16.20 5 x 5. Информационно-развлекательная программа для старшеклассников.
17.00 "Золотой голос". Сериал (Международный Французский Канал). 2-я серия.
18.15 "Линия защиты". Сериал (Россия). 2-я серия.
19.10 "Тоннель". Худ. фильм (Германия). 2-я серия.
20.40 Колыбельная.
21.00 Панорама. Информационный канал.
21.45 Новости региона.
21.55 "Королева сердец". Сериал (Колумбия - Венесуэла).
22.50 Зона X.
23.15 Драма **"Вас не догонят"** (Канада).

ОНТ

08.00, 09.00, 18.00, 20.30, 23.25 Наши новости.
08.05 Телеканал "Доброе утро".
09.05, 19.05 "Земля любви, земля надежды". Сериал.
09.50 Многосерийный фильм **"Другая жизнь".**
10.40, 22.05 "Фабрика звезд-2".
11.10 Детский сериал "Твинисы".
15.15 "Новый день". "Мистический Бали".
15.40 "Новый день". Ударная сила. "Оружие XXI века".
16.10 Комедия **"Сдвинутый".** 4-я серия (Заключительная).
17.05 "Большая стирка" с Андреем Малаховым.
18.10 Юмористическая программа "Сами с усами".
18.40 Документальный детектив. "Героиновый дед". Дело 2003 года.
20.00 Время.
21.00 "Поле чудес" с Леонидом Якубовичем.
23.40 Боевик **"Дрожь земли: Возвращение чудовищ".**

РОССИЯ

08.40 Сериал **"Кобра. Антитеррор".** Фильм 7-й. **"Таллинский экспресс".**
09.40, 18.50 Вести. Дежурная часть.
10.00, 19.00 Вести.
10.20 В поисках приключений.
17.50 Аншлаг.
19.30 Местное время. Вести - Москва.
19.50 Спокойной ночи, малыши!
19.55 Сериал **"Русские Амазонки".**
21.00 Сериал **"Кобра. Антитеррор".** Фильм 7-й. **"Таллинский экспресс".**
22.00 Худ.фильм **"Апрель".** 2001 г.

КУЛЬТУРА

15.10 С.Прокофьев. Соната N1 для скрипки и фортепиано. Исполняют В.Репин, Б.Березовский.
15.40 К юбилею актрисы. "Театральная летопись XX века". Элина Быстрицкая. Глава 4-я.
16.10 Парижский журнал.
16.40 День рождения А.Тарковского. "Ностальгия по Андрею".
17.30 Вести.
17.40 Новости культуры.
17.55 Полуденные сны.
18.25 К 130-летию со дня рождения С.В.Рахманинова. Концерт №4 для ф-но с оркестром. Солист А.Слободяник. Дирижер В.Гергиев.
18.55 "Помогите Телеку". Вечерняя история для самых маленьких.
19.15 "Русский след в Баварии". "Вторая война".
19.45 "Дачники". Художественный фильм ("Мосфильм", 1966). Режиссер Б.Бабочкин.
21.25 "Линия жизни". Вера Алентова.
22.20 Блеф-клуб.
23.00 "Новости культуры" с Владиславом Флярковским.
23.25 "Кто там..." Авторская программа В.Верника.
23.50 - 23.55 Программа передач.

НТВ

09.00 Сегодня утром.
09.20 Погода на завтра.
09.25 Документальная драма "Преступление и наказание".
10.00, 11.00, 15.00, 16.00, 17.00 Сегодня.
10.05 "Национальная безопасность: последний вираж Автопрома". Расследование НТВ.
14.35 "Мы и ГАИ. Кто прав?" Ток-шоу "Принцип домино".
16.10 Сериал **"Бандитский Петербург: арестант".**
17.20 Команда.ru.
18.00 "Сегодня" с Татьяной Митковой.
18.35 "Свобода слова" с Савиком Шустером.
19.55 Боевик "Только для ваших глаз" (Великобритания - США).
22.25 "Все сразу!" Ночные развлечения.

CTV+RenTV

05.00 Музыкальный канал.
05.30 "Битлборги". Телесериал.
05.55, 15.55 "Пауэр рейнджерс, или Могучие рейнджеры". Телесериал.
06.20, 15.25 "Джим Баттон". Мультипликационный сериал.
06.50, 15.00 "Новый экшенмен". Мультипликационный сериал.
07.15 "Минщина. Люди, события, факты".
07.25, 13.30, 16.30, 19.30, 22.30 "24 часа".
07.45 "СТВ-спорт".
07.55 "Завтрак с Инной Афанасьевой".
08.00 "Минск и минчане".
08.05 "Технология".
08.15 Комедия **"Девять ярдов".** США, 2000.
10.00 Документальный фильм.
10.20 "Игровой рефлекс".
10.30 "Добро пожаловаться".
10.40 "Под углом 23 с половиной". Документальный фильм.
11.05 "Автопанорама".
11.20 "Театральные истории".
11.35 "Вино любви". Теленовелла.
12.25 "Безумный мир". Документальный фильм.
12.55 "Агентство". Комедийный сериал.
13.50, 18.40 "Крутой Уокер ". Телесериал.
14.35 "ОБЖ, или ...". Телесериал.
16.50 "Медики". Комедийный сериал.
17.55 "Минщина. Люди, события, факты".
18.05 "Филармоническая неделя".
18.10 "Светская хроника".
18.15 "Минск и минчане".
18.25 "Тема дня".
19.50 "СТВ-спорт".
20.00 "Реактивный бокс".
20.15 Детский экран. "Добрый вечер, малыш...".
20.35 "Автопанорама".
20.50 Триллер **"Узкая грань".** США, 1990.
22.50 "Технология".
23.00 "Новости СНГ".
23.15 Комедия **"Кошмары во сне и наяву".** Канада, 2000.

8-Й КАНАЛ

17.30 Мульт-парад.
17.45 Пьер Ришар в комедии **"Возвращение высокого блондина".**
19.15 Банка комиксов.
19.45 Документальный экран.
20.40 Международные новости с "Дойче велле".
20.45 "Вечарніца".
21.00 К-видео "Топ-8".
21.10 Худ.фильм **"Именинница".**

ТВ ЦЕНТР

05.00 Информационно-развлекательный канал "Настроение".
07.50 Газетный дождь.
08.00 Смотрите на канале.
08.05 "Загадочная женщина". Телесериал (Венесуэла).
08.55 Дом на Котельниках.
09.20 "Машенька и медведь". Мультфильм.
09.40 Европейские ворота России.
09.45 Телемагазин.
10.00, 13.00, 17.00, 21.00 События. Время московское.
10.15 Телеканал "Дата".
11.10 Игра в прятки.
11.30 А у нас во дворе...
11.55 Денежный вопрос.
12.10 Петровка, 38.
12.30 Деловая Москва.
13.15 "Инспектор Деррик". Криминальный телесериал (Германия).
14.30 Всё о здоровье в программе "21-й кабинет".
15.00 Регионы: прямая речь.
15.30 Живой уголок.
15.55 "Чебурашка". Мультфильм.
16.15 Тюрьма и воля.
17.15 "Алфавит". Телеигра.
18.00 "Узы любви". Телесериал (Мексика).
18.50 Пять минут деловой Москвы.
19.00 "Таинственная смерть Нины Шеро". Художественный фильм (Франция).
21.40 Русский век.
22.20 Времечко.
22.50 Петровка, 38.
23.10 25-й час. События. Время московское.
23.30-01.35 "Открытый проект". Молодежный канал.

EUROSPORT

07.15 Гонки на мотоциклах. Япония. Прямая трансляция.
10.00 Футбол. Кубок Либертадорес. День 9. Либертад - Ривер Плейт. Повтор.
12.00 Футбол, Чемпионат Европы 2004. Отборочные матчи. Повтор.
14.15 Футбол, Чемпионат Европы 2004. Отборочные матчи. Повтор.
16.15 Художественная гимнастика. Чемпионат Европы. Прямая трансляция.
18.00 Футбол, Чемпионат Европы 2004. Отборочные матчи. Повтор.
20.15 Гонки на мотоциклах. Япония. Повтор.
20.45 Супергоночный уик-энд.
22.00 Ралли Рейд. Баха. Италия. Повтор.
22.30 Триал на мотоциклах. Чемпионат мира. Мадрид.
23.30 Суперкросс. Чемпионат мира. Хьюстон.
00.45 YOZ. Журнал экстремальных видов спорта.
01.15 Скиеркросс. Гриндельвальд.

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: (017) 206-68-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 206-69-04.
E-mail : nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

У сувязі з адсутнасцю магчымасці рэдакцыя матэрыялы не рэцэнзуе і не вяртае, правы ўступлення ў перапіску пакідае за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Рэгістрацыйнае пасведчанне №246. Нумар газеты аддрукаваны з дыяпазітываў заказчыка на УП "Чырвоная зорка", 220073, г.Мінск, 1-ы Загарадны завулак, 3. Падпісаны ў друк у 15.00. Фармат А-2. Тыраж: 30 150 экз. Заказ №690.